
 <p>Нема пророка у Вітчизні? стор. 5–20</p>		 <p>Перший візит Президента стор. 4</p>	 <p>Тарас Шевченко належить усім стор. 5–6</p>
---	--	---	--

11/12 2010р. **КРИМСЬКА**

СВІТЛИЦЯ

Всеукраїнська літературно-публіцистична і мистецька газета • Виходить із 31 грудня 1992 р. у Сімферополі

ПУБЛІКАЦІЯ

Учнівське друкване слово

На кримському журналістському небосхилі засвітилася нова маленька українська зірочка – газета сімферопольського виховного комплексу «Українська школа-гімназія». Назва видання дещо дивна – «Гімназія Times». Щиро вітаємо молодих журналістів, які стали на нелегкий, але цікавий шлях медійників. На шлях торжества справедливості й правди, добра та шляхетності.

стор. **2**

ПРИЗНАЧЕННЯ

«I'll be back»

Завдяки масовому переходу народних депутатів від Партії регіонів до виконавчої влади в українському парламенті стали вакантними 22 місця. Одне з них посів регіонал Олексій Боярчук.

На посаду секретаря міськради обрали неамбітного Сергія Сьоміна, основним завданням якого буде збереження балансу сил.

стор. **21**

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Дві жінки і «Камерата»

Унеділю 28 березня Український дім знову не міг вмістити всіх шанувальників лірики Ліни Костенко. Цього разу видавництво «Либідь» презентувало книгу «Гіацинтове сонце» у розкішному «космічному» оформленні славетного Івана Марчука.

«Гіацинтове сонце» – це збірка поезій Ліни Костенко, що стали піснями Ольги Богомолець.

стор. **17**

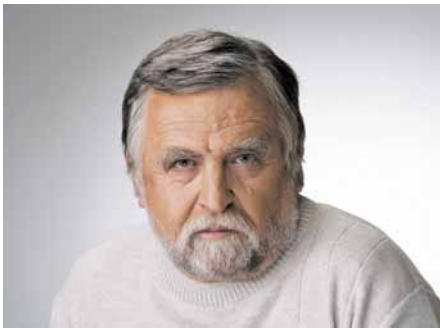
ВРАЖЕННЯ

Дорога до краси

УКримському республіканському етнографічному музеї відкрито виставку «Мальовнича Україна».

Вразили роботи Олексі Близнюка «Молитва» та «Ангел-хранитель», а особливо – вишивки Таїсії Батури. Ця жінка, родом з Полтавщини, почала вишивати в шістьдесят і зосередилася на традиційних мотивах.

стор. **22**

Від головного редактора «Кримської світлиці»

Останнім часом починаєш занурюватися у роздуми – чому не все гаразд у нашій країні, чому, майже за дев'ятнадцять років незалежності українці не спромоглися побудувати міцну, квітучу європейську державу? Ми отримали у спадок від дідів-прадідів найкращу у світі землю, прекрасні ліси та гори, річки, які без утоми добігають до наших південних морів, працьовитий народ, пов'язаний не тільки культурою та мовою, але й майже єдиною православною вірою. Народ, котрий, незважаючи на переслідування і тотальні заборони, обов'язково, хай і таємно, святкував і Різдво, і Великдень. Чому ж неспокійно на душі? Чому так тривожно на серці?

Знов і знов перед очима постають мої земляки, серед яких не тільки пересічні перехожі, але й знайомі, колеги по роботі, навіть родичі. Багато людей самодостатніх, заможних, які нажили «настраждали» своє добро саме за незалежної України. Здебільшого – чесно, а дехто – не зовсім... Так саме від них і чуєш вигуки, мовляв, вони не сприймають Україну, це – не держава, і треба припинити таке, як вони кажуть, «напівіснування».

Більшість із цих людей не мають жодного відношення до інших держав – а все ж голосно волають, що треба повернутися у минуле, з кимось єднатися... От написав «кимось» і зрозумів, що неправий – кажуть якраз про конкретну країну, із якої тоді, дев'ятнадцять років тому, розбіглися, хто тільки зміг. Розбіглися тому, що жити разом стало неможливо. Яюсь так трапилося, що більшість із нас призабули: задовго до розвалу СРСР, за панування каральних органів і сил, при діючій системі тотального спостереження за населенням не перерахованій армії «стукачів», за комуно-більшовицької тоталітарної системи із душ наших, мрій і прагнень щасливого майбутнього зникло все те, що єдило, – і духовне, і матеріальне. Спільно жити надалі ми вже не могли. Тепер про це забули. А дехто не хоче і згадувати!

Біда, що в нас у державі не все гаразд. Хіба не ми самі й винні? Не пишаємось своєю історією, дивовижною стародавньою культурою, неповторною пісенною творчістю, про яку знає весь світ. Не гордимось діячами, котрі поклали

голови за те, щоб Україна існувала, – рухом опору, яким міг би пишатися кожен народ... Століттями перебуваємо у тіні й полоні інших держав і народів – та все ж спромоглися зберегти, під шаленим тиском світових імперій, неповторну ідентичність. І про це можемо говорити на повен голос і з великою гордістю.

Признаймося самі собі: чи можна не те що будувати – мріяти про міцну Україну в майбутньому, про вільну і справді незалежну державу, коли частина наших із вами співгромадян не бачать її на майбутній мапі Світу? На жаль, майже зник, розпорошився той моноліт українського народу, який існував упродовж багатьох століть... І тепер його негайно потрібно відновлювати – інакше вже нові, молоді манкурти і перевертні, отруєні ідеологічними хабарами та обіцянками «світлої долі» на чужині, знищать і наші мрії.

Коли дивишся на тих, хто живе в моєму рідному Криму, зокрема тих, хто його заселив уже за мого життя, пригадуєш дуже цікавий будівельний матеріал. Коли добувають вапняк чи ракушняк, і його ріжуть алмазними різакми на рівні блоки-каміння, той пил, дроблена суміш, пилок, схожий на пісок, у великій кількості залишається у кар'єрі. Це – тирса. Із неї не можна робити бетон, фундамент під будівлю, бо занадто м'яка і не може бути твердою основою у бетоні поруч із міцною гранітною щєбінкою чи бутом. Тирса годиться лише для штукатурки. Хтось, щоб заощадити гроші, робить із неї недовговічну ліпину, штукатурить паркані чи вбогі будиночки. Для гарного «вічного» будинку, палацу чи хмарочоса справжній зодчий тирсу не візьме. Для цього потрібен міцний кварцовий пісок, який привозять здалеку.

І як мені боляче дивитись ледь не на суцільну «тирсизацію» кримської молоді! Підступні робітники «ідеологічних кар'єрів і родовищ» трощать нове покоління у безпорадну дрібну антидержавницьку суміш – тирсу.

Ці молоді люди нікому не потрібні. У Росії своїх вистачає, та й незвичний, як кажуть там, «южнорускій говір» не дозволить прибульцям стати вчителями, акторами, письменниками... Але й в Україні, виявляється, вони мало кому потрібні – відірвані і від мови, і від країни, і від наших мрій про майбутнє.

СЛОВО

На кримському журналістському небосхилі засвітилася нова маленька українська зірочка – газета сімферопольського виховного комплексу «Українська школа-гімназія». Назва видання дещо дивна – «Гімназія Times»

Перше число нещодавно потрапило до редакції «КС», і ми щиро вітаємо молодих журналістів, які стали на нелегкий, але цікавий шлях медійників. На шлях торжества справедливості й правди, добра та шляхетності.

Інакше не могло й бути – юні вихованці гімназійної «Школи молодого репортера» під орудою відомого журналіста, голови Комітету з моніторингу свободи преси в Криму Володимира Притули із самого початку взяли високій старт.

Це обов'язково буде справжній український засіб інформації, яких так бракує у Криму. Та й підтримується він Інформаційним прес-центром на чолі з не менш відомою кримською журналісткою Валентиною Самар, яка додасть «справжності» шкільній газетярській справі.

За словами директора школи-гімназії Наталі Руденко, газета у їхньому житті – явище не нове. І раніше були спроби робити шкільне видання, але щось ставало на заваді. Не лише бракувало майстерності, а й наставників.

Директорка хоче, щоб газета подавала інформацію на різні теми й була цікавою також для батьків гімназистів. Вона бажає юним журналістам не лякатися труднощів, перешкод на шляху та важкої роботи.

У першому числі чимало матеріалів присвячено життю гімназії – і буденному, і святковому. Але є і такі, що знайомлять із сучасним станом музики, літератури, кінематографа...

У назві газети зазначено, що вона – про гімназію, про час і наше життя. Мабуть, саме тому на одній шпальті розміщуються матеріали про дві культури – християнську й мусульманську, які вже не одне століття мирно співіснують на кримському перехресті культур і світоглядів. Мешканці півострова, мабуть, на генному рівні, із молоком матері навчаються добросусідства та взаєморозуміння.

Знайшлося місце на шпальтах й для творчості (поезії та прози) вихованців школи-гімназії.

І хоча газета поки невелика, проте цікава ...і кольорова.

ПО-РУССКИ

Почему за 19 лет независимости мы не смогли построить крепкое, цветущее европейское государство – Украину?

Да, у нас в государстве не все в порядке. Мы не гордимся своей историей, удивительной древней культурой, неповторимым песенным творчеством, о котором знает весь мир, движением сопротивления, которым мог бы гордиться почти каждый народ мира.

Когда смотришь на современную молодежь, то вспоминаешь очень интересный строительный материал – тирсу. И как больно смотреть едва не на повальную «тырсизацию» крымской молодежи. Коварные работники «идеологических карьеров и месторождений» трощат молодое поколение в беспомощную мелкую антигосударственную смесь – тирсу.

Они никому не нужны в России, но и в Украине, выходит, они не многим нужны, потому что оторваны и от языка, и от государства.

КЪЫРЫМТАТАР ТИЛИНДЕ

Не себептен бизлер мустакъилликнинъ 19 йылы девамьнда Украинаны гурьдели авропалы девлет шекилине ойле де кетирип оламадыкъ, аджеба?

Акыкъаттан да девлетимизде эр шей еринде деп айтамазсынъ. Бизлер озъ тарихьмызнен, мисали олмагъан, дюньяджа белли йырларымызнен, алемде тамам эр бир халкъ ичон гъурур олгъан къаршылыкъ аркетнен гъурурланмаймыз.

Земаневий яшларгъа бакъкъанда, пек меракълы бир мальземе – стыпа акъылгъа келе. Эм де Къырым яшларынынъ умум иле бойле «стыпалашып» кеткенини корип, къаарьленесинъ. «Идеологик къазынты ве оджакълар» да ишлеген айнеджилер яш несильни зайыф ве уфакъ, девлетчиликке къаршы тургъан бир мальземе – стыпагъа догърайлар. Олар Русиеде кимсега керекмей, амма, ангълашыла ки, Украинада да чокъусына оларнынъ кергеи ёкъ, себеби – тильден де, девлеттен де багълары узюльгенинде.

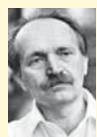
■ 25 березня

1892 Народився **Іван Андрух**, український військово-політичний діяч, командир полку Дієвої армії УНР. На початку Першої світової війни був призваний до австро-угорської армії, де вступив до складу Легіону Українських Січових стрільців. Згодом став одним зі старшин Галицько-Буковинського куреня Січових стрільців у військах Центральної Ради.

Із середини липня 1919 року і до розформування Корпусу Січових стрільців – командир полку Січових стрільців Дієвої армії УНР. Був важко поранений у боях з більшовиками, перебував у таборах інтернованих українських вояків. Згодом переїхав до Чехословаччини. В еміграції провадив організаційну роботу серед колишніх українських старшин. У липні 1920 року став співзасновником Української військової організації (УВО). У 1921 році легально повернувся у радянську Україну для ведення підпільної боротьби проти більшовиків. Був схоплений ЧК у справі Київського повстаного центру. Розстріляний 28 серпня 1921 року в Києві.

1976 Народився **Володимир Кличко**, український боксер суперваговик, чемпіон Олімпійських ігор (1996), неодноразовий чемпіон світу серед професіоналів.

1999 У автокатастрофі загинув **В'ячеслав Чорновіл** – український державний та політичний діяч, один із засновників Народного руху України.

■ 26 березня

1938 Народився **Олексій Петренко**, український кіноактор («Двадцять днів без війни», «Распутін», «Як цар Петро арапа женив», «Агонія»).

1974 Сімферополь. Кримський обком КПУ провів нараду перших секретарів райкомів партії, голів райвиконкомів, начальників райвідділів внутрішніх справ, керівників підрозділів УКДБ, працівників обласної та районних прокуратур із питань поліпшення ідеологічної роботи серед кримських татар, а також нейтралізації діяльності активістів кримськотатарського національного руху.

1993 Верховна Рада Республіки Крим ухвалила постанову «Про відведення землі для розселення депортованих народів», яка передбачала виділити для облаштування кримських татар та інших депортованих народів у Криму 3,5 тисячі гектарів землі.

■ 27 березня

1611 У Москві силами українсько-польського війська було придушене повстання під проводом князя Пожарського, який урятувався втечею до Троїце-Сергієвої лаври. Під час залолоту сталася пожежа, яка практично знищила місто. Проте Москва була відновлена і вже через 43 роки після цього приймала делегацію українських козаків для підписання угоди з Військом Запорозьким

(т. зв. Березневі статті Богдана Хмельницького).

1854 Англія і Франція оголосили війну Росії. Почалася Кримська (або Східна) війна між Російською імперією і союзницькими військами Туреччини, Великої Британії, Франції та Сардинського королівства за панування на Близькому Сході і Балканах. Початком конфлікту стало введення Російською імперією військ до Молдови і Валахії з метою чинити тиск на Туреччину. Відмова російського імператора Миколи I вивести війська призвела до оголошення Туреччиною, а за нею Великою Британією і Францією війни Росії. Найважливіша подія війни – спільна англо-французька експедиція і напад на Севастополь. Облога цього міста тривала до вересня 1854-го. Росія зазнала поразки. Війна закінчилася Паризьким миром, підписаним 30 березня 1856 року.

1860 Американець **Майкл Бірн** запатентував «відкривачку зі свердликом і Т-подібною ручкою» – штопор.

1994 В Україні пройшли перші після розпаду СРСР парламентські вибори.

■ 28 березня

1623 Народився **Роман Ракушка-Романовський**, український державний та політичний діяч, козацький літописець, найбільш імовірний автор «Літопису Самовидця». Народився у Ніжині, де 1649 року був записаний до козацького реєстру. Протягом наступного десятиліття перебував на посадах «ревізора скарбу військового», ніжинського сотника, полкового судді, наказного ніжинського полковника. У 1663 році, після приходу до влади Івана Брюховецького стає генеральним підскарбієм, займається організацією фінансової системи й державного господарства Гетьманщини. Після вбивства Брюховецького, полишає державну службу. Оселившись на Правобережжі, стає священником і протопопом у Брацлаві (1668–1675), згодом перебирається до Стародуба, де до кінця життя (1703 р.) був священником Миколаївської церкви.

1709 У Великих Будищах на Полтавщині Гетьман України Іван Мазепа (1639–1709) та кошовий отаман Запорозької Січі Кость Гордієнко **уклали договір** із королем Швеції Карлом XII про спільну боротьбу з Московією.

1919 В Одесі народився **Ален Боске**, французький письменник. Ім'я при народженні – Анатолій Біск. Еміграція для родини перекладача Олександра Біска – батька майбутнього письменника Алена Боске, почалася з Болгарії (Варна). У 1925 році Біски перебралися до Брюсселя. Під час Другої світової війни Ален Боске переїхав до США, де редагував журнал «Вільна Франція» і «Голос Франції» та познайомився з європейськими письменниками-емігрантами Морісом Метерлінком, Жюлем Роменом і Томасом Манном. У 1951 році повернувся до Парижа й продовжив навчання у Сорбонні. У 1980-му став громадянином Франції, а 1987-го – обраний до Бельгійської Королівської академії французької мови та літератури, став членом Академії літератури Квебеку (Канада) і президентом Академії Малларме. Автор збірок: «Поєми, дві» (1970–1974), «Сонети кінця століття» (1981, 1982), «День після життя» (1984, 1988), «Страждання Господні» (1988, 1988, 1991). По смерті письменника (1998 р.) було опубліковано його листування.

КАЛЕНДАР

■ 29 березня

1917 У Києві під проводом **Миколи Міхновського** з метою організації українських національних збройних сил створено Військовий клуб імені Гетьмана П. Полуботка.

1966 Узбекистан. Напередодні відкриття XXIII з'їзду КПРС активістами кримськотатарського національного руху зібрано 100 тисяч підписів під петицією з вимогою надати кримським татарам можливість повернутися на історичну батьківщину.

2000 У мережі інтернет з'явився сайт «Українське життя в Севастополі»

■ 30 березня

1826 Народився **Григорій Геннаді**, український бібліограф, автор видання «Показчик бібліографічних відомостей про визначних людей Малоросії».

1886 Народився **Михайло Терещенко**, український промисловець-цукрозаводчик, державний діяч Російської імперії.

1922 У Києві створено театр-студію «Березиль» (нині це Харківський український драмтеатр). Заснований Лесем Курбасом як Мистецьке об'єднання (МОБ) на базі однієї з груп колективу «Молодого театру». «Березиль» у час свого розквіту налічував 6 акторських студій (три в Києві та по одній у Білій Церкві, Умані та Одесі), близько 400 акторів і співробітників, режисерську лабораторію (режлаб), музей театру (нині Державний музей театрального, музичного та кіномистецтва України в Києві) і десять комітетів, зокрема й так званий психологічно-технічний, який застосовував прикладну психологію для розробки нових методів навчання акторів і режисерів. Кожна майстерня крім постійного репертуару мала своє особливе завдання й займалася пошуковою роботою в різних галузях театрального мистецтва. У театрі діяв мюзик-хол (спектаклі «Шпана», «Алло на хвилі 477», «Чотири Чемберлени»), агітпроп. Було підготовлено серію «Костюмовані історії» (спектаклі «Жакерія», «Сава Чалий», «Король бавиться»). Театр також видавав журнал «Барикади театру». У 1933 році після арешту Леся Курбаса театр було закрито, а ті з акторського колективу, хто лишився, долучилися до трупі Харківського українського драматичного театру імені Т.Шевченка.

■ 31 березня

1857 Народився **Борис Срезневський**, вчений-метеоролог, один з організаторів метеослужби в Україні.

1904 Народився **Євген Адамцевич**, український кобзар, автор Запорозького маршу.

1954 СРСР звернувся до НАТО з ініціативою прийняти його в члени організації. Північноатлантичний альянс через деякий час відкинув цю пропозицію.

1991 На позачерговій нараді Політичного консультативного комітету країн Варшавського Договору ухвалено рішення про скасування військових структур організації.

2002 В Україні відбулися парламентські вибори – останні, проведені за мажоритарною системою. Двома основними конкурентами на них стали виборчі блоки «Наша Україна» (очолюваний Віктором Ющенком) та «За єдину Україну» (більш відомий як «ЗаЄду», його лідер – Володимир Литвин на той час був головою Адміністрації президента Кучми).

■ 1 квітня

1579 У Вільно Королем Стефаном Баторієм на базі єзуїтської колегії засновано перший на території Великої князівства Литовського університет. Під владою Російської імперії заклад діяв як Імператорський Віленський університет. Серед видатних випускників університету того часу – поети Адам Міцкевич і Юліуш Словацький. Після польського повстання 1830–1831 років університет був ліквідований, більша частина активів передана Київському університету.

1809 Народився **Микола Васильович Гоголь**, російський та український письменник.

Микола Гоголь (Яновський) зажив всесвітньої слави циклом повістей «Вечори на хуторі поблизу Диканьки», опублікованих уже в Петербурзі, куди письменник переїхав з рідної Полтавщини. На заваді кар'єри історика та амбітним планам посісти кафедру в новоствореному Київському університеті стало українське походження письменника. У наступні роки Гоголь об'їздив чи не всю Європу, однак в Україну повернутися йому вже не судилося. Американський письменник-гуморист Марк Твен, зрозумівши, що народився значно пізно для того, щоб бути особисто знайомим з Гоголем, у розпачі промовив: «Перше квітня – це день, коли ми згадуємо, ким є протягом решти 364-х днів року», а день народження Миколи Васильовича почали відзначати як Перше квітня – день гумору й сміху.

1857 Народився **Іван Кавалерідзе**, український скульптор (пам'ятники – княгині Ользі у Києві (1911; зруйнований у 1919 р., відновлений у 1996 р.), Т. Шевченку в Ромнах та Полтаві, Г. Сковороді в Лохвиці та Києві), драматург, сценарист, кінорежисер («Стожари», «Запорожець за Дунаєм», «Наталка Полтавка», «Коліївщина», «Перекоп»).

■ 2 квітня

1805 Народився **Ганс Христіан Андерсен**, данський письменник-казкар.

1905 Народився **Сергій (Сергій) Лифар**, всесвітньо відомий український танцівник, хореограф, балетмейстер; соліст і педагог паризького театру Гранд-Опера, постановник більш як 200 балетів, засновник Інституту хореографії у Парижі.

2004 У Брюсселі сім країн Східної Європи – Болгарія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина, Словенія та Естонія – приєдналися до НАТО.

Підготували
Світлана МОРМЕЛЬ,
Олександр
ПИЛИПЕНКО

ДОРОГУ ЯНУКОВИЧУ

Візит Віктора Януковича до Криму запам'ятовується небувалими пробками в Сімферополі. Од панської звички перекривати дороги для проїзду високопоставлених осіб городяни за п'ять років уже встигли відвикнути.

Тепер їм вирішили нагадати, хто в Україні господар, а хто мусить тлумитися на узбіччі. І це, схоже, було головною метою візиту новообраного гаранта до свого базового регіону, оскільки зустріч Януковича з кримським істеблшментом виявилася непродуктивною.

Президент не зміг представити готової програми розвитку республіки і обмежився переліком «транспортних» ініціатив. І це, звичайно, не урочиста відмова від блокування трас. Янукович запропонував дістати з довгої шухляди проект керченського мосту і пов'язати його з олімпійськими будівництвами Сочі, а також реконструювати військовий аеродром «Багерова» біля Керчі і загалом зробити в АРК «хороші, класні дороги».

Кримським депутатам був представлений новий міністр транспорту і зв'язку України, котрому доручили «узяти Крим під свою відповідальність». Щоб «класні» дороги стали реальністю, новому міністру, вихідцю із бізнес-групи Василя Хмельницького, доведеться вирішувати зокрема проблему зсувів, які загрожують руйнуванням кримським трасам. Як запевняє кримська служба автомобільних шляхів, великі опади цієї зими активізували зсув ґрунту в районі Ангарського перевалу. Зупинити його неможливо, врятувати дорогу до самого синього моря може лише будівництво унікального мосту вартістю в 150 млн грн. Так що разом із керченським мостом у найближчому майбутньому Крим отримає і ангарський. Адже Олімпіада-2014 в Сочі ще може і не відбутися, а в літню столицю України їздити хочеться завжди.

СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ ВУЗОЛ

Севастополю минулого тижня поталяло більше, ніж Сімферополу: Янукович скасував візит у місто-регіон. Презавантаження севастопольської влади поки відкладається, оскільки в Партії регіонів ще з'ясовують, кому дістанеться її контрольний пакет. Поки всі сходяться в одному: у нинішній конфігурації, коли два найважливіших компоненти влади конфліктують між собою, система недієздатна. З відставкою Валерія Саратова усі вже згодні, а на його місце претендують два кандидати: Сергій Живодуєв, директор ВАТ «Севастопольгаз» (входить до бізнес-групи Дмитра Фірташа), та Олександр Красильников, президент футбольного клубу «Севастополь» і власник «Кримнафтосервісу», котрий має хороші стосунки із Сергієм Кунициним. Останнім часом у навколофутбольних колах кажуть, що новим власником футбольного клубу «Севастополь» став бізнес-партнер Рината Ахметова Вадим Новинський. Це може означати, що Олександр Красильников розглядається як представник від групи Ахметова.

Заплутана ситуація з відставкою голови міської адміністрації Сергія Куницина. Минулого тижня він допоміг розв'язати ситуацію зі зміною керівництва Криму, а його фракція готується офіційно ввійти до нової коаліції (66 депутатів) у республіканському парламенті. Вихід Куницинських депутатів із цієї коаліції не смертельний, але роботу нового керівництва зробить некомфортною і створить передумови для «винесення» третього прем'єр-варяга. Тому зараз опоненти Куницина шукають для двічі экс-прем'єра Криму гідну посаду, яка стала б для нього підвищенням, а не почесним засланням і ударом по самолюбству. Можна припустити, що поки така посада не знайдеться, Янукович не зуміє розв'язати цей кадровий вузол. А кандидатура наступника Куницина вже майже погоджена: оглядачі називають ім'я народ-

НОВИНАР

ного депутата-регіонала Павла Лебедева, бізнес-партнера Рината Ахметова і співвласника компанії «Авліта».

ВОРОГУ МІЙ, БІЙСЯ МЕНЕ

Цього тижня депутат Держдуми РФ Костянтин Затулін напосів на Сергія Куницина: назвав його непорядним, непотрібним у Севастополі та запропонував відправити послом до Афганістану. При цьому Затулін наголосив, що його різкі висловлювання є відповіддю на неприхильні відгуки Куницина на його адресу.

Спостерігачі називають Затуліна куратором проекту «Російська єдність», що створюється на базі прокремлівських організацій Криму і фактично фінансується з російського бюджету. Очевидно, група впливу, яку представляє російський депутат, вирішила взяти активну участь у презавантаженні севастопольської влади.

Прямим наслідком цієї активності може стати руйнування балансу сил на півострові, де «Російська єдність» і блок Куницина готуються офіційно стати партнерами по коаліції.

ЩАСТЯ ЗАВТРАШНЬОГО ДНЯ

На плечах тандема Джарти-Константинов до владних кабінетів повернулися представники партії «Союз», ініціатори та головні невдахи осінньої опозиції в кримському парламенті, що провалилася.

Проти входження «Союзу» до нової коаліції відкрито виступив лідер кримських комуністів Леонід Грач, звинувативши лідера «Союзу» Льва Миримського в тому, що на президентських виборах і в першому, і другому турі він закликав голосувати «проти всіх». Незважаючи на «подачу» Грача, регіонали вирішили притримати одного із найбагатших кримчан біля себе. І тепер повз коаліцію «пролітають» саме комуністи. Їхні представники у президії парламенту і в уряді поки що залишилися на своїх місцях, але спостерігачі передбачають: на квітневій сесії, де коаліція буде сформована остаточно, комуністи, а точніше «люди Грача», втратять усі посади. А вже крім «Союзу» Грач розсварився з «Російською єдністю», назвавши її представників ворогами і послідовниками Ющенка, а конфлікт Грача з Кунициним тягнеться з 1999 року.

Продовження на стор. 21

ПО-РУССКИ

Виктор Янукович продемонстрував симферопольцям, хто в Україні хозяин, а хто должен стоять в заторах на дорогах. На встрече с «партхозактивом» Президент огласил транспортную программу для Крыма: мост на Кубань, грузовой терминал в Багерова и реконструкция всей дорожной сети. Но скорее всего первым крымским мостом Януковича станет ангарский, который должен спасти от оползня трассу Симферополь-Алушта. В Севастополе по-прежнему развязывают кадровый узел: когда и оставит, и уволят нельзя. Валерий Саратов уже приготовился на выход, а Сергею Куницыну ищут должность с повышением и без обид. Бизнес-группы Дмитрия Фирташа и Рината Ахметова огласили шорт-лист кандидатов на посты руководителей города: Сергей Живодуев, Александр Красильников и Павел Лебедев. Московские группы влияния торопят уход Куницына, угрожая разрушить баланс сил в новой крымской коалиции. На полуострове угрозой стабильности становится группа Леонида Грача, выступившая против «Русского единства» и партии «Союз». «Союз» получил контроль над «земельным блоком» крымской власти и решил помочь Василию Джарти вернуться в Кабинет из Совмина: партия предложила ввести крымского премьера в состав украинского правительства. Секретарь Ялтинского горсовета Алексей Боярчук стал нардепом и обещает пролоббировать для города налоговые льготы и упразднить поселковые советы, создав вместо них райсоветы в городе без выборных голов и собственных полномочий. В Ялту вернулся Виктор Бондарь, главный по южнобережным паркам. После четырех месяцев отсутствия он стал более дипломатичным и уже договорился о решении финансовых проблем администрации парков не за счет посетителей, а за счет санаториев «Ливадия» и «Мисхор». В Белогорском районе в борьбу против карьера Дмитрия Фирташа включилось экологическое лобби Виктора Тарасенко, которого уже обвинили в защите интересов авторитетного нардепа Бориса Дейча.

СПЕЦІАЛЬНА ТЕМА

Севастополь до свого Тараса

... Тарас гранітний дивиться суворо:
— А ви гартуйте ваші голоси!
Не пустослів'ям, пишним та барвистим,
не скаргами,
не белькотом надій,
не криком,
не переспівом на місці,
а заспівом в дорозі нелегкій.
Бо пам'ятайте,
що на цій планеті,
відколи сотворив її пан Бог,
ще не було епохи для поетів,
але були поети для епох!

Ліна КОСТЕНКО

На знімках: пам'ятник
Тарасові Шевченку
у Севастополі;
покладання квітів
біля монумента
Кобзарю

Фотознімки авторки

Лідія СТЕПКО

Севастополь урочисто відзначив 196-ту річницю від дня народження великої історичної постаті українського народу – Тараса Шевченка. Відзначив у злагоді, нехай не обнявшись, як заповідав Тарас, але без надриву й гострого політичного протистояння. Стомлені кризою та виборами, мешканці, здавалося, прийшли до пам'ятника спочити душею

Попри будь-які політичні розбіжності серед громадян, 9 березня – день повсюдного примирення. Принаймні біля пам'ятника Тарасові Шевченку ми всі відчуваємо спільнотою, що має свою державну символіку, мову, культуру. Щоправда, у Севастополі із українською символікою не все гаразд. Через «особливу» ментальність громадян, виплекану сусідами, місто має свої атрибути – герб, прапор і навіть гімн, чим дуже пишається. Всі свята й урочистості починаються із місцевого гімну, де за музикою явно прочитуються слова: «Севастополь, Севастополь – гордость русских моряков...». Він же звучить у сесійній залі міськради.

Лише у Тарасові дні ми сповна насолоджуємося державною символікою. Цього разу дехто із представників влади навіть ворушив губами, коли звучав Гімн України. Й не тільки із цього можна було порадіти того дня: голова міськради Валерій Саратов, який повсякчас скаржить на «насильницьку українізацію», виділяючи із депутатами по мільйону гривень на розвиток російської мови й жодної копійки на українську, читав «Заповіт». Наголошував у словах на першому складі, але читав виразно й голосно. Щоправда, відзначивши об'єднавчу силу великої історичної постаті, її роль у вирішенні нації з-поміж інших народів світу, одразу перейшов до героїв сьогодення, закликавши об'єднатися навколо постаті новообраного Президента, «бо він також цієї миті шанує Тараса десь у Каневі».

«За роки незалежності ми навчилися вшановувати Шевченка», – сказав пан Саратов. І я була готова із ним погодитися, бо згадала, як кілька років тому всі без винятку клали до підніжжя пам'ятника по дві квітки із жалобним виразом обличчя. Тоді один чолов'яга не втримався й почав вкладати у кожні руки – по третій, усміхаючись і нагадуючи, що святкується День народження, а пам'ятник – не цвинтар.

Зараз усе по-іншому. Кожен іде до свого Шевченка, пам'ятаючи, що цей непе-

ресічний мудрий чоловік був шляхетним серед шляхетних і невибагливим серед простого люду, кохав жінок, дотепно жартував і, водночас, був мислителем і художником. Українці впевнені, що він понад усе любив свій народ і жадав для нього волі, росіяни – що він прагнув об'єднання України і Росії.

Заступник командувача Чорноморського флоту РФ контр-адмірал Олександр Пушкар'єв прийшов ушанувати Тараса Шевченка як члена Санкт-Петербурзької Академії мистецтв. Він переконаний, що «...Шевченко був близький до російської інтелігенції, й не лише тому, що його творчий геній і талант врятували видатні діячі російської культури, викупивши із кріпацтва, але й тому, що, проявляючи інтерес до творчості Пушкіна, Лермонтова, Рилєєва, Гоголя, він мав на меті об'єднати українську національну літературу із російською та світовою». Контр-адмірал прийшов до Шевченка, бо він вважає, що росіяни й українці мають спільне духовне коріння.

Шевченко, на його думку, прагнув братерства із російським народом. Сам же командир так хоче залишитися у сонячному Криму, що готовий усьому світові довести інтернаціональність устремління нашого Тараса. Пробачимо йому дрібне лукавство у святковий день.

Кожен, хто виступав, засвідчував повагу до свого Шевченка. Хтось за незгасимого любов до України, а хтось – за те, що жив і творив у Петербурзі. Кожен у житті й творчості великого поета віднайшов те, що зачіпає його особисто.

Були роки, коли політичне розмаїття та нетерпиме ставлення одних до інших досягло апогею, і тоді до Тараса приходили по черзі. Скажімо, спочатку товариство «Прогрес», потім партійний осередок БЮТ, а вже пізніше одна гілка влади під державними прапорами, інша – під прапорами Партії регіонів. Цього року, мабуть, вибори змістили акценти – біля пам'ятника зішлись: обидві гілки, що й досі чубляться, перебуваючи вже по один бік барикад, командувачі двох флотів, представники місцевих осередків різних партій, окрім, звичайно ж, комуністів. У тих – свої герої. Зібралися, аби разом згадати про Шевченків заповітний дороговказ...

Пройшла, карбуючи крок, Почесна варта, й квіти лягли до підніжжя пам'ятника. А люди не розкодилися. Обступивши художнього керівника українських творчих колективів Віктора Ковальчука, вони співали. Спочатку – тужливих пісень, згодом – веселих і дотепних.

Спираючись на кобзу, Тарас, здавалося, схилився до своїх шанувальників й усміхався у вуса...

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Молодий, радісний Шевченко зустрічав свій день народження у темному «чулані»

Леонід ПИЛУНСЬКИЙ

У перші дні весни, коли всі згадують Тараса Шевченка, починаєш роздумувати: а чому так, чому українці лише в цей час так палко і трепетно говорять про Великого Пророка, особистість, котра возвеличила рідну мову, піднесла і пересічну людину, і витонченого митця?

Так, саме Кобзар, який бачив тяжку долю закріпаченого, поневоленого українця, остаточно потвердив, що Україна була, є і буде, і це – назавжди. Саме він передбачив «...сім'ю вольну, нову...» У своїх філософських, хоч і сумних роздумах людини, яка піднялася від кріпацького пастушка та панського козачка до величі поета світового рівня, академіка Російської академії мистецтв, – він накреслив нам, його нащадкам, шлях до національної держави.

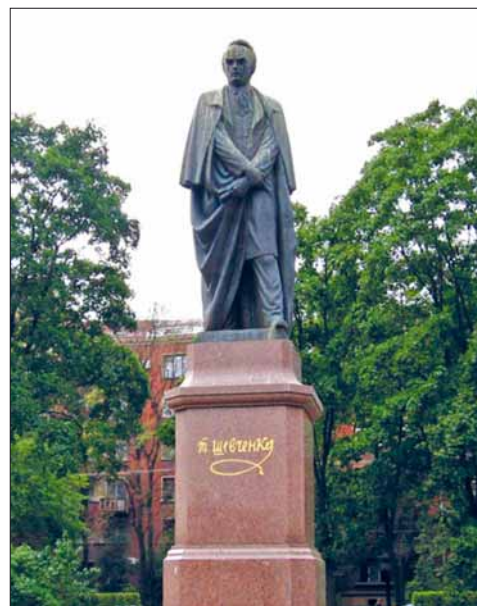
Але чому про це ми згадуємо – і про роцькі попередження також – тільки на початку березня, у дні, коли поет народився та пішов із цього світу?

Чому щомісяця не читаємо-перечитуємо «Розриту могилу»? Чому цей вірш не висить над кожним письмовим столом, у кабінеті кожного справді українського посадовця? Чому діти твої, Україно, не знають тих гірких рядків?

...Сини мої на чужині,
На чужій роботі.
Дніпро, брат мій, висихає,
Мене покидає,
І могили мої милі
Москаль розриває...
Нехай риє, розкопує,
Не своє шукає,
А тим часом перевертні
Нехай підростають
Та допоможуть москалеві
Господарювати,
Та з матері полатану
Сорочку знімати.
Помагайте, недолюдки,
Матір катувати...

Хіба тут не йдеться про сьогодні, про те, що відбувається у будь-якій області, будь-якому місті й містечку, до самого стільного Києва, у незалежній Україні?

Як таке могло трапитися? Як ми до того «докотилися»? На чому розквітла та безсоромна байдужість – гірша за ворожнечу – до єдиної у цілому світі Української держави-оселі? Як сталося, що вже підросла армія молоденьких манкуртів, ко-

трі із радістю верещать – під голосний регіт ворогів, – що вони, мовляв, українці лише з походження, а по суті своїй патріоти інших держав?

Зовсім не розуміють, що насправді іншої Вітчизни у них ніколи не буде, якщо вони цю загублять. Та, інша, буде чужою, чужинською домівкою-мачухою, а власної вже не буде ніколи. І все життя оті перевертні та байдужі будуть наймитами, стомлені чужими законами-традиціями. Але Україна вже піде далі без них...

Чому я кажу про це, коли вже відлуннали Державний гімн та пісні на вірші Кобзаря?

Коли відгомоніли святкові фанфари біля кам'яних, бронзових, бетонних портретів Тараса Шевченка по всій Україні, з'явилося дивне повідомлення із «українського П'ємонту» – здавалося б, фортеці українства: обіцянка встановити пам'ятник Кобзареві в Івано-Франківську залишилася обіцянкою.

Бронзова постаць поета роботи всесвітньо відомого скульптора Лео Мола покинула на складі міського управління капітального будівництва.

Молодий, радісний Шевченко зустрічав свій день народження у темному «чулані» (не можу знайти іншого слова для визначення того місця, де «ховають» Кобзаря).

Пам'ятники Шевченку роботи Лео Мола, академіка Канадської академії мистецтв, українця Леоніда Молодожанина, який народився на Хмельниччині, стоять у Буенос-Айресі, Вашингтоні і в російському Санкт-Петербурзі. Але на Галичині йому не знайшлося місця.

Торік скульптор пішов із життя...

Скажіть, а як нам жити тут, у зросійщеному Криму?

Ми ж сподівалися, що бодай у Галичині живуть українці, котрі знають, як нас усіх вивести до світла, серед яких не може бути манкуртів. Що хоч там стоїть хтось на варті тієї України, про яку мріяв Великий Кобзар...

На знімках:
пам'ятники Тарасові Шевченку
в Буенос-Айресі,
Санкт-Петербурзі та Вашингтоні.
Скульптор Лео Мола
(Леонід Молодожанин)

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Лариса Марта Роксана СКОРИК: «Духовне плебейство не лікується»

Завершилися Шевченківські дні. Українське чиновництво поскидало вишиванки й полегшено зітхнуло, – можна звітувати: Шевченківські свята відбули на рівні. Наша газета поглянула на «святкування» в дещо іншому ракурсі. Варто пригадати репортажі журналістів «Культури...» Сергія Марченка про занедбану церкву Івана Богослова села Шевченкового (16 жовтня 2009 р.), Наталії Зінченко із виїзного засідання Комітету Верховної Ради України із питань культури і духовності, що відбулося торік у листопаді в Шевченківському національному заповіднику, та інші публікації на захист Тарасових місць. На жаль, порушені нами проблеми чиновництво проігнорувало. А якщо й відбулися якісь позитивні зрушення, то виявилися незначними. Тож уважаємо – тема не вичерпана. Не випадково, а цілком закономірно, що гостею «Культури...» сьогодні є Лариса Скорик. Представляти її якимось переліком заслуг не будемо. Ім'я пані Скорик як оборонця пам'яток, професора архітектури,

Фотознімки
Романа РАТУШНОГО

громадського та політичного діяча добре відоме. Завдяки активній діяльності, безкомпромісності у неї багато друзів. І немало ворогів. Гадаємо, після цієї публікації і тих, і тих додасться. Уже із перших слів бесіди я зрозумів: Шевченкова тема для співрозмовниці свята й жодних компромісів, навіть толерантних оцінок у нашому інтерв'ю не буде

– Духовне плебейство не лікується, – задала тон розмові Лариса Скорик. І додала: – Духовне плебейство можна тільки ампутувати разом із його носіями.

Знаєте, коли цьогоріч я приїхала на Чернечу гору, в мене склалося таке враження, що потрапила не до місця всесвітнього поклоніння...

– А в суцільну руїну?

– Так. Маєте рацію.

– До речі, своїм першим наказом новопризначений міністр культури і туризму України Михайло Кудиняк «за руїну» звільнив директора Шевченківського національного заповідника у Каневі.

Але ж в Україні були і є люди, які живуть Шевченком. Збереження пам'яті Великого Кобзаря для майбутніх поколінь вони вважають сенсом життя. Відомо, що впродовж багатьох років і Ви серед них. А вперше я почув про це від Ігоря Кудина, заступника голови правління Львівської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток, іще на початку 1980-х. Він тоді дуже переймався ідеєю встановлення у місті Лева пам'ятника Тарасові Шевченку, а Ви допомагали йому. Пригадуєте оту непросту епопею, ще й досі не оприлюднену в усіх деталях?

– Безперечно. І дуже добре пам'ятаю.

...Якось Ігор організував художню лотерею. Виручені кошти спрямовувалися до Шевченківського фонду. Я тоді купила пейзаж, натюрморт, але одразу віддала полотно до картинної галереї. Тобто сам факт придбання картин був, як то кажуть, для годиться. Це було добре починання.

У Львові в ті часи жив один 80-літній чоловік, Михайло Никельський, котрий усе життя збирав гроші на пам'ятник Тарасові Шевченку. Він – із тих свідомих українців, не надто чисельних серед нашої інтелігенції, про яких писав Іван Франко, – справді жертвний і готовий до самопожертви. Тихо, без галасу віддавав гроші, нічого ні в кого не просив. Свої скромні статки пенсіонера від-

кладав на пам'ятник Кобзареві й таки зібрав більш-менш пристойну суму. Коли зрозумів, що скоро Господь Бог замкне перед ним двері його земного життя, то зв'язався із Ігорем Кудиним, який одразу приїхав до нього.

Пригадуєте, Ігор мав малесеньку квартиру в районі Сербської вулиці? Неподалік мешкав і пан Никельський. Він переказав Товариству охорони пам'яток під особисту відповідальність пана Кудина чималі на той час кошти (4.000 карбованців) із тим, що до його справи долучаться і саме Товариство, і вся свідомо інтелігенція. І що монумент нарешті постане. Гроші взяли на облік, поклали до банку на інтенцію будівництва пам'ятника.

– На жаль, пан Никельський невдовзі помер, не дочекавшись здійснення своєї мрії, – писав Ігор Кудин на сторінках журналу «Пам'ятки України». Й оповідав про розголос благородного почину, встановлення пам'ятника із граніту і бронзи на могилі небіжчика, напис під його прізвищем – «Один із фундаторів пам'ятника Т. Шевченку у Львові». На прохання Кудина художник Іван Марчук створив живописний портрет М. Никельського, котрий зберігається у Львівській картинній галереї.

– Мушу сказати, що та історія для самого Ігоря перетворилася просто на трагедію, бо закінчилася тим, що і він пішов із життя. Кудин робив усілякі можливі й неможливі, але правильні кроки, аби істотно збільшити той фонд, який сягав 500 тисяч карбованців, і домігся оголошення конкурсу на проект пам'ятника. Конкурс 1987 року відбувся. Утім, на превеликий жаль, відібрали не зовсім те, що мало би бути. Ігор тяжко пережив це...

– Він гостро критикував львівське чиновництво і вимагав справді широкого обговорення проекту, фахового визначення найкращого з них. Але до його протестів не дослухалися.

– Погляньмо правді в очі: благородну справу понівечили ті, які не мали жодного морального права на це, однак були обтяжені владою. Вони вибрали не той проект пам'ятника, а потім доштукували до нього ще й «хвилю». Ви пам'ятаєте цю страшну «хвилю»? І я й сьогодні можу підтвердити, що були там кращі проекти, але їх відкинули.

І навіть попри те, що Ігореві не вдалося повною мірою виконати заповіт того львівського добродія та інших офірувальників, я із пошаною ставлюся до його світлої пам'яті (настає пауза, пані Скорик дивиться у вікно, щось перебирає в пам'яті, ховає зволожений погляд).

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Кудина одинадцять разів звільняли із посади. Хоча ця посада була й ніяка, він тримався за неї, тому що давала йому якусь можливість оберігати наші пам'ятки. Скільки було порятовано при ньому, то не треба мені Вам розповідати, Ви добре знаєте це і як його близький колега по Товариству, і як редактор «Пам'яток...»

Епопея із пам'ятником Шевченку у Львові завершилася фатально, бо Ігор почав холонутися серцем, а чиновники спонукали його замовити виконання монумента в Аргентині. Чому в Аргентині? Навіщо? У нас не було скульптурної фабрики? Не було прекрасних фахівців, таких як, наприклад, Ігор Мединський, котрий міг перевести в бронзу все, що завгодно, і якнайліпше. Але слід було чинити по-їхньому...

– То вже так буває: коли найважчу роботу виконано, як-от збір коштів у цій сумній історії, то до справи одразу ж долучаються різного роду псевдопатріоти. Одні задля того, щоб очолити та заробити політичний капітал, інші – щоб украсти.

– Оті «перекінчики» вимагали в Кудина переказати гроші місту. Він категорично відмовився. Почалися цькування, страшні цькування. Як результат – в Ігоря стався серцевий напад, потім – другий. Досі не можу спокійно дивитися на пам'ятник Шевченкові у Львові. І не тому, що він асоціюється із загибеллю такої прекрасної людини, але тому, що він справді недолугий.

Судить самі: маючи прекрасний пам'ятник Адаму Міцкевичу, на тій самій осі поставити отакий нікчемний пам'ятник Тарасу Шевченку. Так вчинити могли, я вважаю, тільки невдячні потомки.

– Ви походите із педагогічної родини. Ваші батьки були професорами гімназії. Коли до Вас прийшов Шевченко?

– Із колиски.

– Яким чином?

– На стіні у нас вдома були три портрети: Тараса Шевченка, Івана Франка та Лесі Українки. Усі в однаковій оправі. Ці портрети й досі зберігаються в нашій родині у Львові. Вони висіли над тим місцем, де стояло дитяче ліжечко. Пам'ятаю молодий вираз Франкового обличчя, як дивилися на мене добрі очі Шевченка.

А Ларисою мене назвали, бо мама страшенно любила Лесю Українку. Імені Лариса в Галичині тоді не було взагалі. Його не знали. То православне ім'я. Коли священник, греко-католик, шукав його у святцях – не знайшов.

– Пані Олю, – сказав він моїй мамі, – ми щось мусимо робити, бо нема такої святої...

Мама не хотіла йому закидати, що така свята є, і промовила:

– Отче Вальницький, у нас же прийнято давати не одне ім'я. І друге, й третє може бути...

Так я стала Лариса, Марта і Роксана. І це не просто завдяки Лесі Українці, твор-

чість якої наша родина душе шанувала. Ще й тому, що то був сентимент.

– Культ Тараса Шевченка завжди був у Вашій родині?

– Так. У повному розумінні цього слова.

– Як пригадуєте Шевченка у своїй долі поза домівкою? Можливо, із ним пов'язані ще якісь історії?

– Колись я їздила до Москви на архітектурну практику. Вісімнадцять років мені тоді було. Нас, студентів, посилали або до Ленінграда (тепер Санкт-Петербург), або до Москви. Мені випала Москва.

Я приїхала до столиці й оселилася в гуртожитку в Лефортово (*широко посміхається*). Прошу не плутати із Лефортівською тюрмою!.. У цьому гуртожитку жили студенти й аспіранти із Балкан – болгар, македонці, здається, ще й серб і чорногорець. Мені було вельми приємно, коли болгарин якийсь попросив мене почитати для всіх твори Тараса Шевченка. Їм подобалася моя мова, адже я розмовляла українською. У спілкуванні ми переходили на різні слов'янські мови, російську знали майже всі.

Так от мене попросили почитати Шевченка. І весь вечір – то був вечір дивовижний – я їм читала Кобзаря українською. Потім виявилося, що вони знали переклади всіх цих віршів своїми мовами, і читали Шевченка навзаєм. Це незабутнє враження! Було відчуття планетарності – того, що Тарас Шевченко не тільки наш. Він – для всіх.

– На жаль, є випадки, коли Шевченка «для всіх» висмикує якийсь «новий українець» і робить його для себе одного. Торік у листопаді наша газета опублікувала статтю Віри Маковій «Украдене небо». В ній ішлося про те, що приватна особа на прізвисько Попов добудує мансарду на будинку на Терещенківській, 13, і цим затуляє небо за пам'ятником Тарасові Шевченку в Києві.

Жодної реакції на цю критичну публікацію нізвідки. Повна мовчанка, повна байдужість.

– А коли це сталося? Коли було затверджено надбудову? Я такого не пам'ятаю...

– Це питання стало шість років тому. Я особисто бачив претензійний чиновницький розчерк підпису на проекті, датованому 2007 роком. Уявляєте, пані Ларисо, – в українській столиці у Шевченка поцупили небо!..

– Чи можу мати якісь до цього коментарі? Так склалося. Отакі ми є. Ті, які повинні охороняти, – руйнують, які мають бути відданими – зраджують.

Мене навіть не дивує, що в Шевченковому парку біля університету збудували оту колибу «Тарас». Я тоді писала: «що це ви почали робити із парком?» А ще загіяли велику перебудову на розі Володимирської та Толстого, планують розмістити під парком великий паркінг. У такий спосіб винищать корені дерев, тож стоятиме Тарас посеред пустелі.

Усе це, даруйте мені, дуже підло і поплебейськи.

– Здавалось би, це столиця, тут мало місця. Хочуть добудувати, надбудувати. Але ж у колишній Керелівці, рідному Шевченковому селі, нема проблем із землею. Хоча б церкву там можна було б доглянути? Де там. Навіть дах протікає...

– І як до такого дійшло? Там було дуже багато високих делегацій, особливо за останні кілька років, – і до Керелівки, і до Моринців, і всіх тих місць.

А церква гине? Так?

– Загрозливий стан. Великі тріщини від стелі. У ній небезпечно перебувати. Може навіть під час служби завалитися.

– Пане Анатолію, що робитимемо?

– Говорити про якийсь Шевченківський комітет порятунку? Даремно. Вже стільки декларацій і фальшивих слів лунало.

І де знайти тих чесних і професійних людей, які б щось пильнували і могли вдіяти? Вже згадували директора канівського заповідника. Його півтора року все звільняли. Виглядає, не було за що, бо він нічого й не робив. Особита вказівка Віктора Ющенка не допомогла. Усе тяглося...

– Я мушу Вам сказати, що саме «в прадідів великих правнуки погані». І в тому вся справа. Повторюю: духовне плебейство не лікується.

Приміром, Чернеча гора. Це для мене святиня. Та туди не можна доїхати, не заблукавши. Якось запитали одного більш-менш високопоставленого чоловіка: «Коли ти був останнього разу у Каневі?» Каже: «Якось ми виїхали і не знайшли дороговказів. А от шляхом на Умань – їх на кожному кілометрі. То євреї поставили». Борис Олійник порадив тому чиновнику: «То попроси євреїв, щоб вони поставили дороговкази й на Канів, якщо ми не в стані цього зробити».

Душевні дороговкази повинні б навчити, що Чернеча гора – то всесвітня культурна, духовна Мекка.

Коли я вперше туди приїхала, то подумала про споруду музею: «Це велика та незугарна стодола». І треба було її розмальовувати, розцяцьковувати? Та навіть сільська господиня не здатна так несмаково розмалювати навколо вікон свою хату – ззовні чи всередині.

Трагедії в нас відбувалися завжди. І в Шевченковій долі за його життя, й після його смерті. Коли Василеві Кричевському доручили збудувати цей музей, думаю, гіршого часу і гіршого моменту важко уявити. Краще б його не будували. У 1935–1937 роках Кричевський боявся і своєї тіні, за ним було око та око. Тоді дивилися за кожним, хто мав якісь наміри належати до модерну. Про український модерн не можна було говорити взагалі.

Щоб там не казали, я переконана, ця будівля – одна із найбільших творчих

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

невдач Кричевського, точніше його єдина невдача. Вона проектувалась і споруджувалась із-під палиці, зі страху, під суворим партійним контролем. Що може зробити митець у такій ситуації? Нічого вартісного.

Це було вмирання художника. Душевне і мистецьке вмирання Кричевського. Слава Богу, що він фізично вижив і поїхав.

На превеликий жаль, те, що побачила 9 березня, мене вразило ще більше, особливо яскрава дахівка, якою покритий тепер музей. Подібної ніколи не було ні в Центральній, ні в Східній Україні. А лише десь там у австрійських і бюргерських німецьких містечках. Вона до Шевченка не має жодного стосунку. Хіба не можна було б перекрити дахівкою кольору солами, стріхи, умбри, відтінок яких є дуже благородний? До речі, саме такою вона мала бути навіть у Кричевського.

А що вже ті розписи!

Кричевський уже тоді міг «загриміти», – йому дорікали, що в нього план будівлі у вигляді хреста. У нас людей, які можуть виказати, дуже багато, не бракує і таких, хто вміє побачити те, чого не існує. Він мусив ще й із тим виправдовуватися. Хоча планувальна структура елементарна і тектоніка, як кажуть, теж елементарна. Для Шевченка, котрий був винятково модерний у поезії і малярстві, збудували такий музей!

Він зараз начебто реставрується. Але я й не знаю навіщо його реставрувати. Мені дуже прикро, що почали відновлювати саме оцю річ і ще й хочуть додатково розписувати. Подумала: «Боже милосердний, яка ж буде знову експозиція? Хіба ж усе буде так, як колись?.. Понавішують оці «поделки» і буде такий собі провінційний музейчик, нікому не цікавий. І єдине, що буде у заповіднику, – це могила Тараса, і люди до неї приходитимуть і звідтіля дивитимуться в далечінь Дніпрову».

Коли споруду знову розцяцькують тими найвніми квіточками, це буде фатально.

Добре, що 9 березня музей увесь не відкрили, він перебував у стані ремонту. Більш-менш опорядили одну залу, і вдалося, слава Богу, приховати атмосферу провінційності.

Зараз я страшенно переживаю із приводу того, що музей повернеться до тієї експозиції із провінційним антуражем.

– В Україні не навчають ні музейознавству, ні музеєлогії, побудові експозиції тощо. Є кілька «имен нарицательных», пов'язаних із музейництвом, які справді продукують таке собі хуторянство із присмаком шароварщини. Хто ж створить гідну експозицію?

– Є такі фахівці, але вони цим не займаються, хоча могли б, – робоча група Миколи Яковини при Міністерстві культури. Побачивши побіжно ту концепцію, що її запропонували художники, які працюють без оплати, тільки на ентузіазмі, я помітила намагання зробити

справді всесвітнього рівня експозицію. Для цього, вважаю, саму споруду музею слід максимально притишити. Не знаю, що треба зробити із тією дахівкою. Її потрібно перекрити. Можливо, знайдуться якісь хімікати або що, здатні приглушити це страхіття.

Головне, як на мене, – повинна бути велична, дуже модерна експозиція. Вона тоді матиме вагу, коли виростатиме із якогось коріння. Коріння ж Шевченкове є глибинно народним. Але народність – це не цитування, не повтор, не перемальовка. Експозиція мусить бути потужною, величною дорогою, а експозиційний маршрут – насиченим, як храм. Маю на увазі не самою оздобу, бо сучасні храми зовсім інакше виглядають. Йдеться про наповнення дійством, атмосферою.

Мені не імпонує експозиційна зала, зашарашена експонатами. Нехай розмістять один експонат, але такий, що запам'ятається. Коли людина закінчить оглядати експозицію, то враження в неї має зберегтися у душі надовго. Мусить бути щось аудіовізуальне, – звук, музика, можливо спів. Має розгортатися вражаюче дійство.

Ми живемо в третьому тисячолітті й повинні використати можливості таких досягнень, як електроніка...

– Мультимедію?

– Електронну мультимедію. Це конче потрібно. І навіть та міністерська група вже показала, що хід такий є. Правильний хід. Коли зробити на високому світовому рівні цілу експозицію – забудеться вся убогість споруди ззовні. Вона,

як кажуть, розчиниться у тому дійстві, у тій емоційній напрузі, що її створюватиме експозиція. Тут, я так розумію, мають попрацювати не просто художники й архітектори, а фахівці, котрі знають, як саме треба розгорнути тему життя геніальної людини, сенсу її життя. Це надзвичайно цікаво. Вважаю, що нічого із тих експозиційних тривіальностей, до яких ми звикли, там не повинно бути. Це як хорал Баха – він був і залишиться назавжди сучасним. Не за формою, а за внутрішнім змістом.

Сучасна архітектура, сучасний, хоч би як я не хотіла вживати цього слова, бо воно занадто дрібне, дизайн. Головне, щоб сучасна сценографія експозиційних приміщень, споруд, призначених для експозицій, мала вирішальне значення.

– Тут, знову ж таки, є суперечність. Згадана група художників на чолі із паном Яковиною працює, виїжджає до Канева, розробляє концептуальні засади, вишукує експозиційні ходи й акценти. Але йде величезний спротив наших «класиків» від реставрації. Невтомний Герой України Микола Орленко, вічний директор інституту «Укрпроектреставрація» Анатолій Антонюк формують розбудову споруди музею і відтворення його інтер'єру «за Кричевським». Навіть Науково-методична рада Міністерства культури не зупинила їхні «розмальовувальні» роботи.

– Їм треба грошей. Їм треба отримати гроші. А там хай хоч і трава не росте.

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Схоже, що їм абсолютно байдуже: це Шевченко чи, може, хтось інший. Даруйте мені, але так воно є. Я їх можу зрозуміти – і проектний інститут, і реставраційні майстерні живуть тепер сутужно. Але я б собі ніколи не дозволила заради того, щоб отримати замовлення й гроші із держбюджету, спаскудити ідею потужної експозиційної сценографії музею Шевченка. Я просто вважаю, що так бути не може.

Тарас Шевченко не належить нікому персонально, він належить усім. Тепер кричать: «Ой, це ж Кричевський!» Але хіба можна ставити Кричевського поряд із Шевченком? Особливо коли у Кричевського був депресивний стан душі й він ні на що не був здатний у той час, бо йому виламували, викручували душу і руки. Однак, якщо вже так сталося, то перестаньте робити оті мальовидла, інакше не можу назвати ці чужерідні розписи на гіпсокартоні. І не перешкоджайте створенню достойної експозиції на Чернечій горі!

Якби хоч поцікавились, як виглядає сучасний мистецький музей у Бонні чи у Штутгарті, подивились би, яке там освітлення та одна-єдина скульптура стоїть у великій залі. Але вона так діє, як не здатна й сотня експонатів. Що тут казати? Це питання інтелігентності, аристократизму і високої професійної культури в усьому.

Інтелігентність і висока професійна культура завжди йдуть у парі. Неінтелігентна людина не може бути високопрофесійною. Не має значення, чи вона майстер із обточення деталей, чи фахівець із творення експозицій, чи реставратор, чи хтось інший. Людина повинна бути інтелігентною. А це означає, що вона орієнтована не на власне «я», не на свої кишені, не на те, аби отримати відповідну винагороду, а спрямована на створення чогось вічного.

Може, мине якихось 20 чи 30 років і наші нащадки скажуть, що бачать експозицію Тарасового музею глибшою, потужнішою, якіснішою. Вони матимуть право на це. Але нам зараз, на початку третього тисячоліття, слід запитати себе, на що заслуговує Великий Кобзар.

– Чи вбачаєте Ви конкретний знак ділового звернення до пошанування Тараса Шевченка в тому, що вручення Шевченківської премії відбулося в Каневі?

– Гадаю, що це дуже правильно. Вручати нагороди Шевченка в оперному театрі у теплі й добрі тоді, коли стоїть пусткою Чернеча гора, зовсім неприйнятно. Саме пусткою, бо ніхто туди не йде.

Мушу сказати, що мене дуже зачепив свого часу Іван Бунін. Його дружина написала, що із усіх великих могил, які письменник відвідував за своє життя, а він був людиною глибоковіруючою, для нього було дуже важливо доторкнутися до вічності, до вічної пам'яті людей навіть таким чином, його найбільше вразила могила Шевченка. Іван Бунін, лауреат Но-

белівської премії, намагався щороку зійти на Чернечу гору. Він вважав Шевченка абсолютотом. І не він один.

Думаю, що сходження в Шевченківські дні на Чернечу гору – це, як на прощу. Так колись ходили до Шевченка. І глава держави першу свою поїздку в Україні здійснив саме до Канева – то теж як на поклоніння. Особисто мене це зворушило.

Не скажу, що я знаю вартість усіх робіт, котрі були оцінені Шевченківським комітетом. Мені дуже сподобалося, що у промові Віктор Янукович сказав приблизно так: «Ми сподіваємося, що після отримання цієї нагороди ви будете і далі розвиватися, продовжувати ріст свій. Серцем, розумом і талантом до Шевченка треба підніматися все життя».

І ще хочу додати. Як на моє розуміння, розмови пана Жулинського, що у винагороду не 130 тисяч, а 200 тисяч треба давати й узагалі бажано, щоб і 100 тисяч доларів було, дуже прикрі. А може б, лише один франк, як за орден Почесного легіону? Це правильніше. Адже грошима вимірювати найвищу мистецьку нагороду, освячену іменем Шевченка, не можна. Цю тему ми ще порушимо. Даруйте, а от коли я нагадаю, що премія імені Миколи Лисенка становить усього 5 тисяч гривень? Хіба грошима будемо честь міряти? Головне – бути лауреатом, мати гонор.

– Чого можна очікувати далі? Ми бачили конкретне і швидке звільнення директора заповідника, який давно вже заслуговував на це. Чи не залишиться цей крок без продовження?

– Не думаю. У тій залі Президент сказав, що в Україні буде державною одна українська мова. І це так. Не треба спекулювати. Так само він зазначив: «Ми зробимо все, щоб за рік Чернечу гору привели у належний стан».

Я думаю, що на Шевченковій могилі слова не можна надурно кидати. Так що є шанс. А для мене дуже важливо, щоб цей музей, уся історія, про яку ми із вами говорили, весь благоустрій, уся сценографія – зовнішня і внутрішня – були на найвищому рівні.

– Сподіватимемось. А Національний музей Тараса Шевченка в Києві Ви давно відвідували?

– Тоді, коли була виставка японської графіки і художніх фотографій про Японію моєї колишньої студентки. Десь півроку тому.

– Основна експозиція – ідеальна?

– Як на мене, то ні.

– Багато відвідувачів скаржаться на те, що йдуть до цього музею, щоб побачити оригінали художніх творів Шевченка...

– ... а там копії. Саме формування експозиції далеко від ідеалу.

– Псевдоакадемічне.

– Найгірше, що псевдо.

– Про модерне музейництво ніхто в Україні й не говорить...

– Я думаю про таку тему. Вона має бути однією із головних у роботі Академії мистецтв України і Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури. Є там відділ сценографії. Так-от, слід займатися сценографією не тільки вистав, а й експозицій. Дуже важливо – вчити цьому. Вважаю, що то є наша справа. Мені здається важливим запровадження такої спеціалізації. Це гарна ідея.

Окрім того, я доручу своїм студентам такі контрольні проекти, як створення експозицій у тому чи іншому музеї. Їм тільки потрібно дати вихідні дані. Думаю, що Міністерство культури в цьому питанні може не просто посприяти, а порадити та проконтролювати, щоб наш інститут цим зайнявся. Бо більше якось нема кому...

– Але це відповідальність не тільки відомча, а й Ваша – як нового члена колегії Міністерства культури.

– Добре, що ви мені це сказали, пане Анатолію. Ви подали слухну думку, яка вже давно існує десь там, у підсвідомості. Зараз вона вже вербально оформилася. Я хочу це запровадити.

До речі, в нас є прекрасна кафедра графіки, яка займається багато чим, – і ужитковою графікою, і плакатами, і всім тим, що пов'язане із формуванням навіть якихось експозиційних рядів. Можливо, не таких потужних, як музейні, але все разом залучене може дати чудові сходи.

– Єдине, щоб за новою традицією не збільшували витвори книжкової графіки до розмірів монументального мистецтва...

– Так як у канівському музеї із роботами Олександра Івахненка. Я дуже гарно ставилася до нього. Він цікавий і самобутній художник. Але монументальність і книжкова графіка – це зовсім різні речі. Якщо книжкову ілюстрацію збільшити в розмірах, вона зовсім не стане монументальною. Це той випадок, коли кількість аж ніяк не переходить у якість.

– Дякую за розмову!

Розмову вів Анатолій СЕРИКОВ

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Презентація життя

Виступ Ліни Костенко на презентації нового видання «Берестечка» в Українському домі. 22 березня 2010 р. Київ

Ексклюзивна публікація за стенограмою

«Марудне діло ювілей – всі пера вмочені в елей». Я ці рядки написала дуже давно. Ще близько не було ніяких ювілеїв. Я подумала: чого це я написала, який ювілей, який елей? Ну, мабуть, думаю, заримувалося. Звичка римувати – елей-ювілей. І забула, аж тепер я (згадала): справді дуже марудне діло ювілей, і справді пера вмочені в елей. Але якщо із елеем можна дати собі раду, можна не слухати всіляких таких слів, люди можуть мене зрозуміти й самі їх не казати, можна уникнути ювілейного вечора, щоб там ніхто не віншував, не говорив казенних фраз, можна прийняти такий варіант, який зробило це видавництво. Уявляєте, вони запропонували презентацію. Це ж у нас презентація, і ми не будемо плутати жанрів. Правда, трошки вона якась така сердечна, трошки забагато людей, як на презентацію. Я вам дуже вдячна, що ви прийшли, щоб ми знали, що ми разом. Що ми потрібні одне одному.

Я справді надумала повернутися. В цю літературу, в цю культуру. Бо важкий час – це завжди мій час, а легкий час я не розумію. Коли трошки було легше нібито, я розуміла, до чого йдеться. Тут мої чорнобильці, тут моя чорнобильська, дорога, рідна моя експедиція казала, як я там збирала невтомно культурну спадщину, архіви чорнобильської зони, я вам признаюсь: це ще для мене була еміграція звід-

си. І ви знаєте, я там знайшла свою Україну, – отам, де Україна вмерла, отам вона є. Там люди втратили свою малу батьківщину і полюбили її безмірно, і відчули велику Батьківщину, особливо там.

Отже, із елеем ми собі дали раду. Но pasaran! Ніякі, розумієте, урочистості й ніякі фальшиві святкування у нас не проходять, як ви бачите.

Але із ювілеем справа складніша, тому що ювілей – це треба замислитись, як жилося, як прожилося, що зробилося. Словом, відверто кажучи, ювілей – це презентація життя. І от ми тут зараз на презентації книжки, а у мене – презентація життя. Я вам скажу: відчуття тяжке. І з того боку в мене одібрали життя, і з цього віднімають. Врешті, як в усіх нас, в усіх вас. Ми би собі зичили чогось кращого, ми би собі зичили і незалежності, і достойної держави. На жаль, так є, як є. Але що ж, журитись? Отут було багато слів про поразку, а чого ж програли ми? Чи ми програли? Ви знаєте, це ж так іде історія. Це її кроки. Впритул, звичайно, все це криза, крах. Але із дистанції часу так іде історія. Ми повинні зараз набратися сил, набратися спокою, набратися доброго гумору. Сміх перепалює, а в сльозах можна втопитись. Не треба. Отаким чином, якщо йдеться про ювілей як про презентацію життя, долі, а не просто як привід привітатися, прийняти привітання, подарунки, квіти і т.д., – ні.

Що я тоді вам скажу – те, що за життя можна було б значно більше зробити. У мене був (тут я вже приступаю конкретно до теми нашої презентації), у

мене був величезний проект: я хотіла історію України дати в строфі, в поемах, в історичних романах, у драматичних поемах. І, знаєте, у мене «Скіфська одісея» є. І там є такі слова: «Десь тут урвалася пам'ять історична, зате вона навіки золота». Я хотіла оцю нитку пам'яті історичної протягнути через віки. І тому ця презентація робила. Як ви знаєте, у мене є «Древлянський триптих», у мене є та сама «Маруся Чурай», те ж саме «Берестечко». І я це писала, думала про братів Неазовських, бо не підряд же будеш писати, а так, що відчуваєш. І якраз у мене в роботі був Володимир Великий, була Роксолана, була графиня Розумовська, був Андрій Потєбня й так далі. Теми ці важчі, чим ближче до сьогоденного дня. Я вирішила все подужати, все зробити, і, може, мені хотілося б щось інше.

Хтось мене дуже сильно хвалив і представив вам як поета громадянського звучання... А я вам признаюсь, що я би хотіла писати лірику, лірику й лірику. І, може, я хотіла би «срібним олівцем птиць малювати на лляній тканині». Може, мені, коли Оля Богомолець співає «де вечір пахне м'ятою, а холодно джмелю», може, мені це ближче. Може, «Со кому до tego, že my tak kochamy!» мені це ближче. «Але хіба хтїв? Мусів», – писав Стефанік. І знаєте, я вам скажу, що я в історії живу, я дуже вільно входжу в будь-яке століття – це також моє.

І я працювала над цими речами, і хотіла встигнути, зробити всю історію України, оцю «нитку золоту» протягти. І тут настала така щаслива подія, Україна ста-

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

ла незалежною. І тут би, здається, вільно писати те, що ти хочеш. Уже тепер нас радянська влада не переслідує, не забороняє, – сиди й пиши історію, якісь речі для України. І тут дивне сталося, раптом пішли такі якісь флюїди. Шістдесятники? Та що там ті шістдесятники зробили! Вони такі-сякі. Історія? Ха-ха. Розумієте, патріотизм? Ги-ги. І наприклад, може, хтось пам'ятає із старших, раптом часто так на екрані з'являлася така крилата фраза «патріотизм – последнее убежище негодяев». А хто ж хоче бути «негодяем»? І людям щось таке вставляли в голову, і вони то слухали. Раптом зробилися смішними письменники, скажімо, такого типу, як я. Чим вона займається? Якийсь народ у той час, коли треба щось таке модернове, нове. А що це буде? Ага, хай це буде андеграунд. Їхали-їхали, нікуди не приїхали.

Андеграунд – діло старе, це лондонська підземка. Куди ж пойдуть наші письменники? Розумієте, коли чекаєш голосу покоління, а кожне покоління приходить – і хай подасть свій камертональний голос. І щоб це рухалось надалі. Що собою являють шістдесятники сьогодні? Скільки там нам залишилось. От дивіться, от Іван Дзюба, ось Юрій Щербак. Гарно це звучало, так? Гарні вони? Хоча я вам скажу, що і такий Дмитро Дроздовський, якого я вперше побачила, коли йому було 18 років, а він вже такий розумний... Далі все буде гаразд.

Але, розумієте, коли тебе із радянської влади підозрюють в націоналізмі й так далі, ти не маєш свободи, ти виборюєш

кожну ту строфу. А потім приходить свобода, незалежна Україна, – і ти, не мавши ніде перевести подих, знову опиняєшся в бозна-якому становищі. Народниця, розумієте. Взагалі-то я вам скажу, що я ніяка не народниця. Це, між нами кажучи, тому що я – в тому Чорнобилі. Це наймодерніші теми зараз отакі, як Чорнобиль, це те, чого в світі немає. Правда, мене ніхто не чіпав, мене обходили так поштиво, але я розумію оці флюїди паскудні в суспільстві. І я вирішила: оскільки пішов такий мат-перемат, збагатили українську мову російськими матюками, так треба теж із розумом це робити. Росіяни, між іншим, мають «теорію вопроста», вони роблять цілі наукові дослідження «Что такое русская феня» або «Русский мат» Ахматової – наукова дисертація, вона була десь у «спецхранах». Вони правильно роблять, вони дбають про свою мову. У нас же це перехопили, молодь не підготовлена заматюкалася. Слушайте, як я могла на це дивитися? Для них це було виявом свободи.

Ви розумієте, що мали відчуті оці шістдесятники, які знали, що таке свобода в умовах несвободи. І раптом в умовах свободи я побачила молоду українську літературу, яка наввипередки матюкалася і показувала свою незалежність. І я подумала, ну, я вже не торкаюсь політичних аспектів, я власне тоді написала: «Не хочу грати жодної з ролей у цьому сатинському спектаклі». Я собі пішла в еміграцію у чорнобильську зону із людьми, яких я безкінечно люблю. Це моя чорнобильська історико-культурологічна експедиція.

Я думаю, що більшого сміху, гумору, сили, ніж було в цій експедиції, я ніколи не чула. Я собі вийшла із Спільки письменників. Оце, розумієте, нудне скиглення, скімлення набридло. Підло. І взагалі не знайдеш ні ідеї, ні мети, – і завжди готові. То була стагнація, то був стогін. Мені це обридло, розумієте? Я дуже добре прожила цей час альбо за своїм письмовим столом і комп'ютером, альбо в експедиції до чорнобильської зони із рідкісними поїздами.

Ну, то не будемо казати, то не так цікаво. Хоча, власне, цікаво! То була Польща, я шукала матеріал для однієї речі, Париж, Бургундія, де шукала матеріал для іншої речі. Словом, працювала.

У цей час хтось казав, що руки опускаються, ніхто нічого вже не хоче, – я цього не розумію, я й зараз не бачу поразки. Поразка може бути в людях або її не може бути взагалі. Розумієте, є ж високовольтна лінія духу, яка проходить крізь усі віки. От ми до неї повинні й підключитися, це буде рух опору. Це не означає, що треба виходити на вулиці, бити один одному морди або робити якісь демарші чи що. Треба бути людьми. У мене таке враження, що люди скучили за собою. І оце, власне, що ви прийшли, – стільки на якусь одну презентацію, мені здається, просто ви самі скучили за собою, ви скучили за атмосферою якоюсь. Хіба ні? І я хочу, щоби ми всі завжди скучали... Мій чоловік колись сказав: «Лінусенько, ти не бійся, людство ніколи не відмовиться від того, що воно любило в собі». Українці знають, що вони люблять. Узагалі люди

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

знають, що вони люблять. От ми не відмовимся від цього.

Тепер я конкретно про це «Берестечко». Оскільки нашим читачам, виявляється, уже література не потрібна, поезія – тим більше не потрібна. У нас можна зачиняти книгарні. Ви подивіться на Хрещатик! Ми переживаємо: ходить там хтось, когось поливають із водомету, на когось пускають газ. Я питаю: а куди дивиться влада? Влада повинна ворухнути мізинцем – і все це припиниться, але – не припиняється: людей кидають на якісь барикади, люди мусять стояти в пікетах. Ми були членами Нацради із питань культури і духовності при президентові. Говориш-говориш, борешся при тому президенті – ну, уже й при цьому закривають «Сяйво». Ну, і так далі. Більше так не можна.

То я вертаюсь ось до чого. Знаючи, що моєму народу ніби як не потрібна поезія, ніби як не потрібні історичні романи, я вирішила перейти на сучасну прозу. Я якраз писала прозові книги. Коли ж отримую листа від видавництва «Либідь», що вони пропонують мені видати «Берестечко». Я не відповіла, я не хотіла. Як обпечена із тим «Берестечком». «Український письменник», як стала незалежна Україна, вони до того опустилися, що ні техніки не знали, не мали, – вони видали чорт знає як. Соромно. У нашій державі так книги не повинні виходити, як вони мені видали «Берестечко», причому 10 000 примірників. Далі раптом почали виходити піратські видання, просто піратські

видання. Вони ходять, хтось заробляє на цьому, ніхто мене не питає – й ідуть із поганого видання ще оці жакливі піратські. Де ви взяли? Звідки це приносять? Зловити неможливо, вони такі дуже хитрі в цьому.

Більше того, що уже зовсім важко витримати, – я нещодавно дізналася, що навіть солідне видавництво, здається, навіть державне («Каменяр» – це державне?), державне львівське видавництво «Каменяр» видає «Берестечко» без мого відома, без договору. І я так нічого й не знаю, я дізнаюся від інших людей, що вони це видали. Причому, там є якась ота комісія чи комітет, особливо там якісь важливі видання. А куди ж вони дивилися? Яке вони мали право видавати гроші цьому халтурнику, який чомусь без мого відома видає «Берестечко»? Й договору ж то не було. Через те, оце я тільки недавно дізналася, але мені досить було того видання, досить було піратських видань, щоб я не хотіла «Берестечка» перевидавати.

Я скажу, що «Берестечко» – мені дуже-дуже дорога річ. Вона писалася довго, вона дописувалася, час її дописував. Тут казали, що це про поразку і так далі, а я вам скажу: «Берестечко» ж то не про поразку, «Берестечко» – про перемогу над поразкою, через що я його й почала писати. Бо в корпусі цих історичних речей я хотіла спертися на постаті. Але коли береш постать, треба взяти якийсь екстремальний момент і написати. Отак я із Богданом Хмельницьким.

Я вирішила написати саме «Берестечко», бо це страшна була поразка. Після такої поразки сиваються, вішаються – він же залишився абсолютно самотній, нікому не потрібний, його уже в Чигирин не пускали. У нього уже не було війська. Цікаво, як можна було стати на ноги після цього? Ви ж звернули увагу, що зробив Богдан Хмельницький після страшної своєї поразки і, до речі, зради своєї дружини. Він одружився. І мене це так вразило – Богдан Хмельницький оженився. Вони думали, що йому абсолютно кінець, а він узяв і женився! І от оці якісь крила особистого щастя десь тут йому трошки за плечима гріли. Костомаров же писав, що хто його знає, що там було під Берестечком. Може, його особиста трагедія зіграла якусь роль у цьому.

У мене десь записано: «Велику душу теж стрясає дріж». І він був ослаблений, розумієте? Коли польські полководці, сам король п'ють за вірність жон у наметі короля, це приниження. У приниженні не можна жити й перемагати. Я думаю, що український народ, як народ, досі не переміг через те, що він пережив і переживає дуже велике історичне приниження. Усяка наволоч його принижує, і він десь загубив у собі відпорність. Йому кажуть, що він меншовартісний, – він звик. Тільки створили державу українську, нову українську державу омріяну, я пам'ятаю, коли почали наші ці, і навіть наші, на жаль, письменники, всілякі інтелектуали закликати народ встати із колін. Ти хоч

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

стань на коліна для того, щоб встати! Розумієте? Я була обурена.

Ну, правда, орли, розумієте, у них за радянських часів була «партія – очі мої, партія – серце моє», а потім – вставай-вставай! Ну, якщо ви повзали, то повзайте далі, чого ж ви закликаєте людей, що народ спить. Я не знаю, мій народ – от такий, як я, для якого я живу, для якого я працюю – народ не спить.

Через що я люблю дуже чорнобильських людей. Там їх жменька залишилась. Зараз от будуть поминальні дні. Це ж мертві села чорнобильської зони, а вона ж далеко там – Поліський, Народицький, Овруцький, Коростенський райони – то ж усе мертві села. Приїздять люди на гробки на цвинтарі коло мертвих сіл, і лелеки клекочуть, раді, що люди приїхали, і там ніхто не стоїть на колінах. Люди там сміються. Ви знаєте, стільки сміху і дотепів, як у нашій експедиції, як серед тих людей, я ніде не чула.

Отут кисла така атмосфера, ніби ми залежимо від того, що хтось тему Голодомору на сайті закрив, бо головне зараз нагодувати людей. Прийшла влада, яка, бачте, зараз нагодує людей. То люди їх годують, а вони чортзна-що пишуть. Потім виявляється, що «спасібочки». Хтось там незадоволений? Хтось обіцяє у Канєві: нічого не бійтеся, україонці-хохли, ви можете, ми вам дозволяємо розмовляти вашою мовою. Розумієте, так не можна! Один політик навіть сказав: «Виніс Україну на своїх руках». Причому політик, до якого я добре ставлюся. Досить уже того пафосу – виносити на руках, годувати, обіцяти і т.д. А треба бути скромнішими, треба поважати народ, не розколювати його, кажучи «схід», «захід» тощо.

Усі ці дні – оця моя презентація і ювілей (якось я його мушу витримати) – мені дзвонять звідусіль і пишуть. Як ви думаете, перший дзвінок звідки був? Із Донецька, із Луганська. У мене сидять гості – дзвонять мені із Макіївки. Там прекрасно співають, є там такий хор. Дзвонять, кажуть: «У вас там что, гости?» – «Гості» – «Передайте им привет от донецких бандитов». Я спокійно кажу: «Гості, привіт вам від донецьких бандитів». То якась моя Україна, яку я не впізнаю в інтерв'ютаціях політиків, я не знаю такої України. Я знаю ту Україну, для якої я живу, для якої варто жити й працювати.

Так от я про «Берестечко». Чому я його написала? Кажу вам: це не про поразку, це про перемогу поразки. Я мусила написати про всі стани. Кажуть, Богдан Хмельницький три дні і три ночі пив в урочищі Гончарах, після тої поразки пив. А що таке? Мужчина! Коли падає сильний мужчина – гуркоту більше, ніж комарик коли падає. Значить, і переживань більше, і емоцій. Але для мене було головне написати перемогу над поразкою, і я її написала. «Немає часу на поразку».

Мала вийти перша книжка прози, про яку Дмитро Дроздовський завжди доко-

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

ряє мені, що досі вона не вийшла. Знаєте, писати прозу важче, ніж вірші, й страшно відповідально, особливо в цей наш час. Скоро вийде та повість, вона називається «Записки українського самашедшого». Ви розумієте, у Гоголя «Записки сумасшедшого», а я зробила уточнення, бо українське божевілля специфічне: якщо в Росії манія величі – це хвороба, то в Україні раптом манія меншовартості. Гоголівський «сумасшедший», оскільки він російський самашедший, – він чиновник. Так, такий самашедший був іспанським королем Фердинандом VIII, а як у нас українець уже самашедший, то він може побігти по стіні, як герой Кафки Грегор, – раптом захотів поганого сиру і побіг по стіні. На це все треба звернути увагу. Приниження – це те, чого більше не можна допускати і культивувати. Коли все-таки видавництво не зважило на моє мовчання, і тут хтось подякував Оксані моїй за «човникову» роботу, вона справді попрацювала добре, вона сказала: «Знаєш, там же буде Сергій Якутович». І тут я зрозуміла: «Боже ти мій, я дуже люблю Сергія Якутовича, я ще його батька знала». Коли проживеш якийсь шмат життя, може, більше любиш людей, їхню еволюцію. Потім Оксана мені сказала: «А ти знаєш, як читає Петро Бойко Шевченка?» Я кажу: «Вони всі декламують». І не хотіла слухати, тому що мене дуже багато читають, але так значуще, – я не люблю цього. А вона каже: «Ти послухай». Я послухала Шевченка, – ой! Далі читає «Берестечко», причому священик із шевченківської церкви. Як він читає – без декламації, часом так читає, чим я в собі писала. І я раптом дуже полюбила цього невідомого мені священика Петра Бойка. Але так, як він читав, із голосу мені здалося, – я питала, а чи він не замолодий, щоб Богдана Хмельницького читати. Богдану там усе-таки було за п'ятдесят, а у нього якийсь такий молодий голос. Послухайте цей диск, якщо матимете.

І раптом такі якісь відкриття. І я кажу: «Добре, хай друкують». Але я боялася подивитися. Ви не повірите: я сьогодні вперше побачила цю книжку, мені її передали додому. Сказала Оксані: «Не подивлюся. Боюся». Знаєте, страхом гарним, страхом подиву – невже це може бути? Тому що так паскудно мене видавали, так паскудно. Як у радянські часи своїх халтурників видавали – воно все блищало, всім на гарному папері, а мені, «спасібочки», на газетному. Ми так звикли до цього! Раптом – таке видання після тих піратських і після того львівського пана. Я ще розберуся, хто має право видавати без мого відома, без мого дозволу. Кажуть, він поклав гонорар на депозит. Пробачте, я не од кожного візьму гонорар. За таке піратське видання хай його оштрафують і цей гонорар піде на дитячу лікарню в тому ж Львові, на медикаменти. Треба вчити цих нахабних людей: не можна так далі.

Так от щодо «Берестечка». Я коли дізналася, хто там збирається, – це ж не можна витримати. І коли почали видавати цю книгу Олі Богомолець на мої слова, з'явився там Іван Марчук, якого я страшно люблю як художника. Я дивуюся: це справді геній, геній і все. І коли вони всі там зібралися – це видавництво, ця редакторка, що там ховається, Світланочка – хтось пожартував, що ніколи не бачив стільки геніїв на одному квадратному метрі. Я їм така вдячна. Моя душа відпочиває за всі мої роки, яких багато, як ви знаєте із цифри ювілею. Я дуже вдячна вам всім, Олено Олександрівно, за цю книжку, дякую Петрові Бойку і дякую Сергію Якутовичу, дякую Володимирі Панченку, дякую редакторці Світлані. Вони так працювали – це якась фантастика! І дякую своїй Оксані, що вона мене умовила.

Я більше не буду казати нічого. Може, я вам прочитаю кілька рядків віршів. Виберу найкоротші, добре? Бо вони ж весь час писалися. Я почну із кількох рядків, із віршів, які написані ще в 1993 році й надруковані 14 жовтня 1993 року в газеті «Літературна Україна».

І знов сидять при владі одернуто,
гряде неоцинізм, я в ньому не існую.
Така до слави приналежність,
така свобода і пісні!
Декоративна незалежність
ворушить вусами вві сні.
Покотили Україну до прірви.

Зараз із 2010 року я можу тільки додати:
докотили Україну до прірви. І зараз по ді-
агонали ці вірші, які писалися ці роки:

Прогавили, прогледіли.
І хочеться на Марс,
Це сталася трагедія,
а ви зіграли фарс.

Отримали Україну без бою
і здають без бою,
а втім чого ж без бою –
б'ються поміж собою.

Дивлюся ввечері і вранці –
милуюсь депутатським гроном.
Яка гармонія і танці
і єдність змії з Лаокооном!

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Прости мені, мій змучений народе,
що я мовчу,
дозволь мені мовчати,
бо ж сієш-сієш, а воно не сходе,
і тільки змії кубляться й сичать.

Усі ні з ким не згодні,
злість рухає людьми,
але у бік безодні.

Компроміси, компромати,
комрадори і примати
Скільки ж сили треба мати,
щоб усе це ви-три-ма-ти.

Які засиджені скрижалі,
яке злиденство зветься шансом!
На жаль, уже і в цій державі
стаю потроху дисонансом.

Знову ж таки казав Дмитро Дроздовський: «Сумно». Не треба аплодувати – це дуже все сумно, щоб аплодувати.

Ну от, і дожилася наша мова,
була-була безсмертною в віках,

але прийшли биндюжники від слова
і потопили мову в матюках.

Але давайте що-небудь те, що хоче душа:

Починають зорі пригасати,
в пам'яті сутуляться хрести.
Альбіноні, Верді, Сарасате,
поможіть цей сум перебрести.

Надходить ніч, думки у неї хмарні,
бринить дорога на одній струні.
Нічного міста вафельки янтарні
тихенько тануть десь удаліні.

І творять графіку химерну
в польотах бриючих низьких
останні музи постмодерну –
ворони звалищ приміських.

На жаль. Такі музи. На жаль. Що б вам
іще прочитати?

Кричали ледарі: «Нам лідера!
Хоч поганенького. Аби»
На цю біду немає лікаря.
Не дай Бог бути лідером юрби.

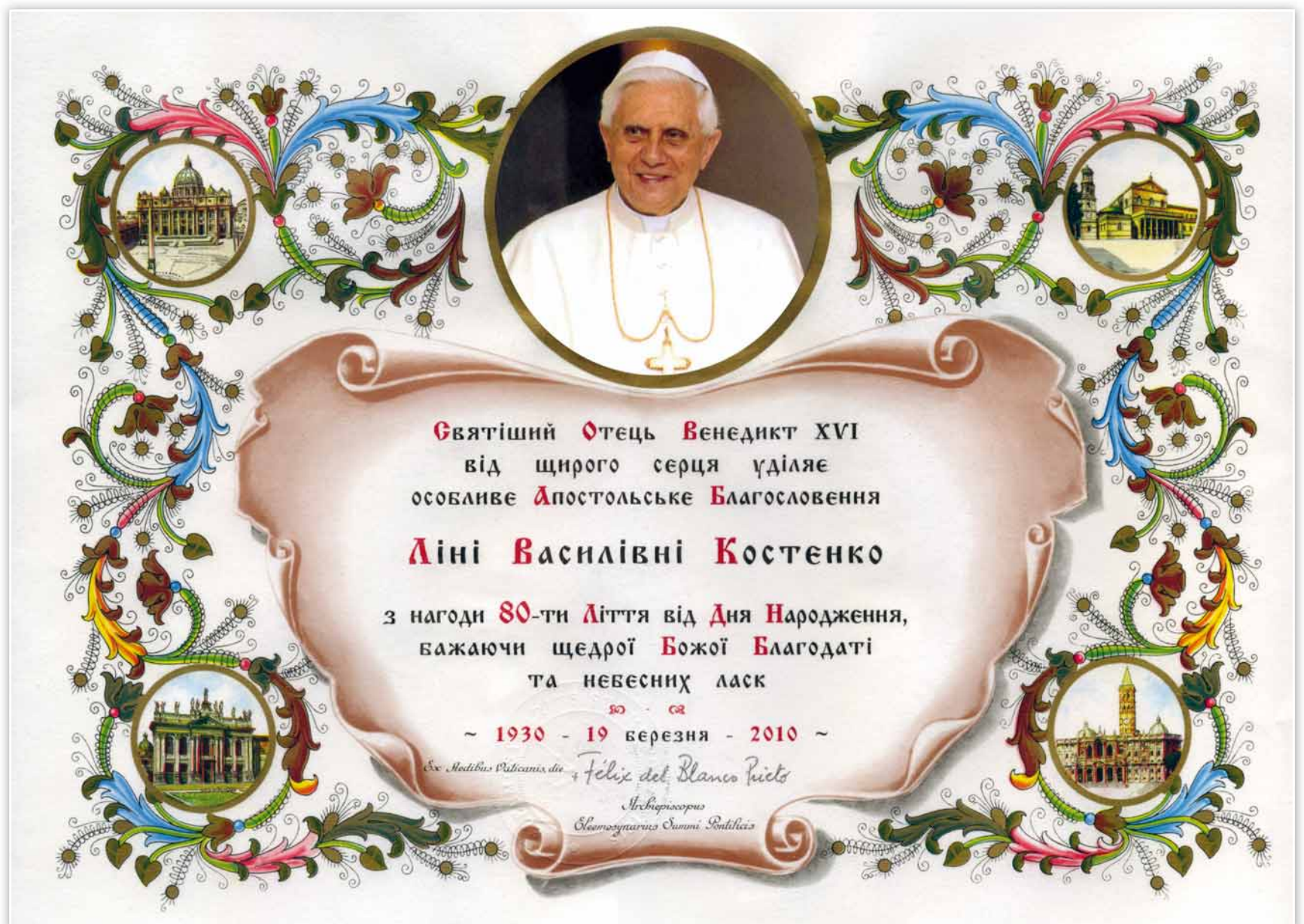
Шакали знову ошукали.
Тепер вони вже не шакали.
Тепер вони: то за, то проти,
то шахраї, то патріоти.

Доборилися, добалакались,
досварилися, аж гримить.
Україно, чи ти була колись
незалежною хоч на мить?
Від кайданів, що волю сковують,
від копит, що у душу б'ють,
від чужих, що тебе скуповують,
і своїх, що тебе продають.

Популяція, нація, маси...
І сьогодні, і вчора, й колись
українського пекла гримаси
упеклися мені, упеклись.

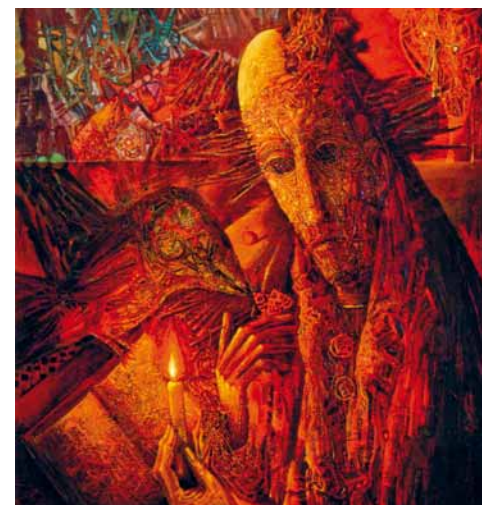
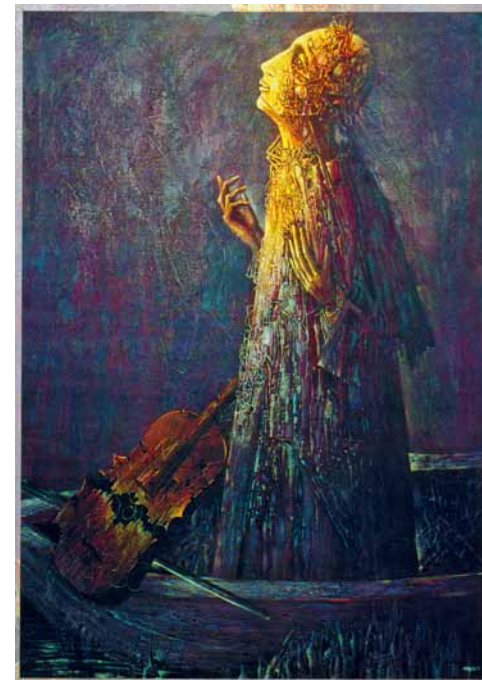
Цей розбрат, і рейвах, і ремство
й віки безголів'я вдогонь –
хай він спалить усе це нікчемство,
українського пекла вогонь.

Господи, пробач мені моє зухвальство,
що я сподіваюсь бути почутою?
Дякую.

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Дві жінки і «Камерата»

Наталка БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ

У неділю 28 березня Український дім знову не міг вмістити всіх шанувальників лірики Ліни Костенко. Цього разу видавництво «Либідь» презентувало книгу «Гіацинтове сонце» у розкішному «космічному» оформленні славетного Івана Марчука

На знімках:
Ольга Богомолець і головний диригент
Національного ансамблю солістів
«Київська камерата» Валерій Матюхін;

Ліна Костенко, Дмитро Дроздовський
і художник Іван Марчук
Фотознімки Сергія МАРЧЕНКА

«Гіацинтове сонце» – це збірка поезій Ліни Костенко, що стали піснями Ольги Богомолець. Спадкоємиця аристократичного роду, Богомолець відома передовсім як лікар, директор званої дерматологічної клініки, котра зокрема провадить унікальний благодійний проект щодо профілактики й лікування раку шкіри.

Втім, поціновувачі сучасної української культури віддавна знають Ольгу як авторку романсів на вірші улюбленої поетеси. Ноти цих пісень, серед яких чи не третина нових, увійшли до «Гіацинтового сонця», а чарівний голос співачки кожен, хто придбав книгу, зможе відтепер почути на доданих дисках.

Багато років Ольга Богомолець виконувала ці романси під власний акомпанемент на гітарі – і от до ювілею улюбленої поетеси вперше виступила у супроводі камерного оркестру. Аранжування для «Київської камерати» виконали Олексій Прошенков і старший син пані Богомолець Андрій.

Схоже, Ліні Костенко, що разом із донькою прийшла послухати своє співоче alter ego, як і кільком сотням слухачів, припало до душі це камерне і світле музичне свято. Концерт, який відбувся за підтримки Міністерства культури і туризму України, Український дім повторить уже 16 квітня.

Ілюстрації Івана Марчука до книги Ліни Костенко «Гіацинтове сонце»

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

Співпраця як творчість

Людмила ТАРАН

Про роботу над виданням історичного роману у віршах Ліни Костенко «Берестечко» (і не тільки) розповідає головний редактор видавництва «Либідь» Світлана Головка

– Певно, відразу виникає запитання: чому саме «Либеді», спеціалізованому видавництву, яке передусім друкує навчальну і наукову літературу, випала щаслива доля стати видавцем блискучого історичного роману «Берестечко»? Відповідь доволі проста – і складна водночас. Проста, бо за «Либіддю» – десятиліття авторитету у видавничому світі, висока професійна репутація, успішні книжкові про-

екти. Складна, бо марно сподіватися, що хтось повірить у легенду, ніби Ліна Костенко – класик, поетеса із гордим іменем – «вимріяла» для себе «Либідь». Зухвале навіть припущення. Це «Либідь», як і кожен нормальний, гоноровий видавець, мріяла про ТАКОГО автора. Конкретно – про Ліну Костенко, мабуть, відтоді, як випустили книжку «Українки в історії», де вміщено нарис про неї.

Проте шлях поетеси був значно довшим, ніж сам процес створення нашого нового проекту – «Берестечко». Я щаслива тим, що він зароджувався і приростає усіма своїми складниками тут, у стінах видавництва.

Вперше «Берестечко» з'явилось 1999 року, але то було не найкраще книжкове видання. Отже, треба було думати не про перевидання із відшліфуванням деталей, а про новий формат, про створення унікального видання. Не приховую, реалізація проекту стала можливою для «Либеді» і авторка дала згоду на видання. На нашу пропозицію про співпрацю відгукнулись народний художник України Сергій Якутович і диктор Національної радіокомпанії України Петро Бойко. Талант цих особистостей високо поціновані Ліною Костенко.

Так почалась історія нового видання «Берестечка». Вона набувала дедалі більшої глибини із появою у проекті академіка Національної академії наук України Івана Дзюби та професора Національного університету «Києво-Могилянська академія» Володимира Панченка, які виступили авторами аналітичних статей про творчість поетеси і безпосередньо про роман «Берестечко».

«Добрим генієм» нашого проекту від самого початку стала Оксана Пахльовська, донька Ліни Костенко, професор Римського університету «Ла Сап'єнца», яка напівжартома визначила собі роль «літературного агента». Якби ж то тільки така висока місія! Вона абсолютно самовіддано працювала із текстами, ілюстраціями, верстками, пунктуацією та анотаціями, знаходила мудрі винагородні слова для кожного із нас. А ще врахуйте: це – між Києвом і Римом. Між роботою й іншими не менш вагомими зобов'язаннями.

Реалізуючи проект, ми тісно співпрацювали із Національною радіокомпанією України, що здійснила аудіозапис роману у виконанні заслуженого артиста України Петра Бойка. Його майстерність, а також музичні твори, які супроводять читання, дають слухачеві змогу якнайповніше сприйняти драматичний твір.

Філософія роману, його тематична багатомірність і глибина вимагали неабиякої інтуїції, ерудиції та шляхетності художника. За нашим спільним задумом, йшлося не про пряме ілюстрування, а про самодостатню візуальну художню лінію.

Сергій Якутович створив більшу частину ілюстрацій саме для нашого видання, це не такі собі варіації на тему козацтва, в якій Якутович почувається вільно. Пластика тексту і пластика ілюстративного ряду дивовижно гармонійні.

Ще одне, несподіване для читача, рішення: конструкція книги, її архітектура. Богдан Хмельницький, зображений у «Берестечку», переживає момент поразки, що став переосмисленням усього його життя як полководця, як людини, як чоловіка. Відтак ми вийшли на вертикальну конструкцію книжки. Думки Хмельницького – ніби сувій, що розгортається перед його мисленим зором. При цьому менш за все ми прагнули формальної еквілібристики, витівок форми.

Якби запитали мене, чи складний автор Ліна Костенко? «Свіжість» запитання вражає щораз більше. Із розмови з поетесою як формулу успіху виокремила таке: Ліні Костенко як автору не треба догоджати, треба професійно робити свою справу. Ліна Костенко – Автор із великої літери (усі хрестоматійно-енциклопедичні характеристики поетки включено апіорі). Не можу претендувати на визначення, але незаперечні тактовність, шанобливість, приязнь, вдячність, внутрішня культура, вишуканість, повага цього Автора у стосунках із видавцем – справді скарб.

Кажуть, гарний початок є заключним для інших евристичних ідей. Мабуть, нам подобався наш ансамбль, творчий дух, який панував при створенні «Берестечка». Невдовзі нас підхопила хвиля нового задуму – викристалізувався проект ліричний. І ось уже на виході книжка поезій Ліни Костенко, які стали піснями Ольги Богомолець. Торжество жіночого начала в обрамленні творів Івана Марчука, які за настроєм, тональністю, барвами суголосні слову і музиці. Назва книжки «Гіацинтове сонце».

«Гіацинтове сонце» – подарунок пані Костенко на день народження. Це – освідчення в любові від усіх, хто долучився до її створення. Понад 30 поезій Ліни Костенко, музика Ольги Богомолець і два диски її вокального співу, живописні одкровення Івана Марчука, публіцистичний нарис Оксани Пахльовської.

Нам, як видавцям, подобалося те, що ми робимо. Маємо тремтливу надію, що не розчарували поетесу. Мабуть, невдячна справа загадувати. Але інтрига має існувати. І вона існує...

А тепер, певне, чіткіша відповідь на запитання початку статті: видавець має забезпечити такий рівень проекту – від ідеї до шляхів, механізмів, форм утілення, аби він відповідав рівневі автора. Банально – був би цікавим йому. А високо – мав для обидвох (або всіх) сторін місійний сенс.

Ілюстрації народного художника України Сергія Якутовича до історичного роману Ліни Костенко «Берестечко»

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

«Народ шукає в геніях себе...»

Ольга СОЛОМКА

Прихильники творчості Ліни Костенко створюють їй сайти-присвяти і хочуть спілкуватися

Пошук імені «Ліна Костенко» на інтернетних сторінках видає чимало результатів: 297 тисяч посилань на google.com, 78 тисяч сторінок на yandex.ru, тисячі рефератів, сторінки поезій. І до всього того масиву інформації Ліна Костенко не має стосунку: це самі шанувальники її поезії створюють клуби, розміщують поезії чи пісні на її вірші. Все це люди молоді і активні, свідомі того, що Ліна Василівна – «живий класик», які пишаються тим, що живуть із нею в одну епоху.

Прихильники поезії Ліни Костенко є у всесвітній соціальній мережі «Фейсбук» – тут до сторінки, присвяченій поетесі, приєдналися близько п'ятисот шанувальників її творчості. Викладають публікації про авторку «Марусю Чурай», обговорюють її творчість і називають іконою.

Для неї та поціновувачів її таланту створений сайт-присвята <http://kostenko.electrop.com.ua/>, де розміщені вірші та біографія поетеси, статті та лекції у Києво-Могилянській академії, які стали справжньою подією.

Культивують міфи прихильники поетеси у поетичному клубі на спільноті «Мой мир». Приміром, Марія Сизоненко розповідає чи то справді правдиву історію, чи то вже легенду про те, як один чиновник від культури подав на Ліну Василівну до суду. За те, що привселюдно вона його біла по щоках, примовляючи: «Оце тобі за мене, за Крюкову, за Марусю Чурай!». Виявляється, чиновник за вказівкою КДБ заборонив моно-виставу «Маруся Чурай», дозвіл довелося брати ледве не в Москві. Виставу дозволили, але не у філармонії, як планувалося, а в заштатному будинку культури, куди, окрім «искусствоведов в штатском», зійшлося пів-Києва національно свідомих людей. Напруження й тиск були такими, що актриса Неоніла Крюкова знепритомніла від нервового перенапруження, а режисера вистави довели до інфаркту.

Як бачимо, інтерес до творчості Ліни Василівни не згасає. А ще молоді цікава громадянська позиція поетеси.

– Раніше я засуджувала Ліну Костенко за її сьогоднішнє мовчання, – пише в своєму блозі poezia-dyshu.livejournal.com, – а тепер розумію... Нема сенсу говорити – не почувють... Переверено на собі...

– Я у цілковитому захваті від того, що вже читав і щасливий від того, що ще читав не все. Земний уклін авторові! – Це вже Роман у форумі <http://www.pisni.org.ua/>

persons/67.html, де розміщені пісні на слова поетеси. Цей інтернет-ресурс цікавий ще й тим, що тут можна знайти історію пісні, іноді її аудіофайл, кліпи, акорди...

– Я прочитала «Марусю Чурай» давно, але до цього часу не можу забути того пронизуючого відчуття, яке не давало заспокоїтись, – здивовано зазначає прихильниця Люба. – Україна-руїна боліла і болить до сьогодні. Дуже жалію, що не маю жодної збірки віршів, поем Ліни Костенко. І тепер якась туга допомогла знайти цю сторінку.

– Нам надзвичайно пощастило, що ми разом живемо із нею в цей час, – переконана Мирослава. – Вона є альфа і омега сучасної творчості, сильнішою за неї ще нікого досі не було. Дуже хочеться бути знайомою з цією дивовижною жінкою. Підкажіть, будь-ласка, може, знаєте якісь її сайти чи фанклуби, де можна було б хоч якось із нею зв'язатися. Це буде дуже велике щастя – бути із нею знайомою хоча б опосередковано.

– Я дуже сумніваюся, що Ліна Василівна коли-небудь зайде на цей форум і прочитає наші повідомлення, – розчарує модератор форуму. – Але все одно хочу сказати, що свідома творча молодь в Україні не вимерла! І в цьому велика заслуга Ліни Костенко та її сонячної поезії!

І хай ці звернення і повні захвату рядки не без граматичних помилок, але вони відкриті і щирі.

Вона тримає паузу, задумливо мовчить, інтерв'ю не дає, книги не перевидає. І однак залишається відомою, цікавою і впливовою! Її мовчання інтригує більше, аніж щоденне набридливе стирчання в мас-медіа. І змушує зазирнути у себе в пошуках відпо-

віді на болюче питання – то про що ж так красномовно мовчить Ліна Костенко?

Сторінки, де можна почитати вірші Ліни Костенко

<http://kostenko.electrop.com.ua/>
сайт-присвята від пошановувачів
<http://poetry.uazone.net/kostenko/>
<http://www.ukrcenter.com/display.asp?avt=Костенко&an=Ліна>
http://www.pysar.net/poet.php?poet_id=31
<http://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=77>

На знімках:
пам'ятник Марусі Чурай у Полтаві;
сцена із вистави «Маруся Чурай» Ліни Костенко у Національному академічному українському драматичному театрі імені Марії Заньковецької (1989 р.), сценограф – М. Кипріян

НЕМА ПРОРОКА У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ?

«Життя іде і все без коректур»

Віра МАКОВІЙ

Про Ліну Костенко шанувальникам її таланту відомо багато. А ось шкільний період її життя, як то кажуть, – прогалина. Щоб трохи її заповнити, я вирішила відвідати київську школу № 123, яку закінчила поетеса. Тиждень «провисіла» на дроті – випитувала у дирекції хоча б якусь інформацію, щоб врешті-решт почути: «У нас ніхто нічого не знає про Костенко». Тож вирішила з'ясувати все самостійно. Рушаймо, шановні читачі, зі мною до школи

На першому поверсі храму знань мене зустріли двоє охоронців. Один записав моє прізвище, а інший провів до приймальної директорки. Розмова почалася із того, що я вже чула по телефону. «Про Костенко у нас нічого не знають», – не вгавала секретарка і кидала на мене неприязні погляди, коли я запитувала про славетну ученицю у заступника директора школи Віри Вітрук. Але й вона нічим не допомогла. «Ні стендів, ні записаних спогадів у нас немає. Знаємо тільки, що мама Ліни Костенко – Зіновія Юхимівна викладала у школі хімію. Може хтось із наших викладачів допоможе. Після уроку запитаємо», – додала надії пані Вітрук.

До закінчення уроку я пішла роздивлятися школу. Є стенди зі світлинами відмінників і спортсменів, є слова Гімну і герб України, тішать око дитячі малюнки. Зайшла до бібліотеки, запитую, а де ж хоча б портрет видатної ювілярки? «У школі колись був музей, але після капітального ремонту його не стало, а зараз ніхто нічим не цікавиться», – відповіла бібліотекарка і дала мені номер телефону учительки, яка нібито колись збирала матеріали про Ліну Костенко.

Пролунав дзвінок на перерву, і я зайшла до вчительської. Заступник директора вже була там і, наче як диригент, «керувала» викладачами. Вони всі, як один, не знали, що сказати, а декотрі навіть не знали, що поетеса була випускницею їхньої школи. «Ніде у книжках не написано, що вона закінчувала нашу школу, то чому ми маємо розповідати про це дітям? Ми запрошували її на святкування 75-річчя школи, а вона не прийшла, та й взагалі ніколи не згадує про нашу школу. Запитайте краще у неї самої, що вона думає про навчання тут. Хто вам узагалі сказав, що вона закінчувала наш заклад?» – гарячкувала Віра Вітрук.

І все-таки, не полишаючи останніх надій, вирішила зайти ще й до директора школи Володимира Омельчука. Він сидів за робочим столом, без будь-яких паперів, і дивився у велике вікно без фіранок. «Директором я став нещодавно, тому нічого не знаю, а згадка про Ліну Костенко є на шкільному стенді, пошукайте у коридорі». Я ще раз передивилася всі коридорні стенди – але імені поетеси там так і не знайшла.

Останньою була розмова із Адою Воробійовою: саме її телефон дала мені бібліотекарка. Пані Воробійова 55 років працювала у школі №123, власне їй поталанило бачити маму Ліни Костенко. Вчителька чула про школярку Ліну тільки те, що та була зразковою ученицею і розумницею. А ще згадала: «Колись у школі була піонервожата Ніна Куцан, вона збирала інформацію про поетесу, публікації у газетах, робила альбоми, але коли у застійні часи прийшов новий директор, то все знищив. Був і музей, але після ремонту місця для таких експонатів чомусь не знайшлося. Щось пропало, а щось викладачі додому забрали».

Ну що, як вам моя «порожня» екскурсія костенківськими стежками? Як завжди: ніхто нічого не знає. Нам поталанило жити в одну пору із генієм, то невже Ліна Костенко не заслуговує хоча б на вірш на стенді у такій школі? Тим більше, що вже кілька років, як школа стала гімназією...

Чому б не назвати гімназію іменем Ліни Костенко? – промайнула думка. – Та ні, не варто. Мабуть, це було б тією політичною біжутерією, яку так не любить поете-

са. Та й учителям гімназії до того, вочевидь, байдуже.

Чому учні не знають видатних випускників, хіба це не стимулювало б їх краще навчатися, пишатися своєю гімназією? – продовжую собі розмірковувати.

Шкода, що викладачі образилися, коли поетеса не прийшла до них на святкування, ніде не згадувала, що закінчила цю школу. Але хіба їхня випускниця не «реабілітувала» себе перед альма-матер «Марусею Чурай», «Берестечком», «Над берегами вічної ріки», «Неповторністю»?..

Вважаю, що педагогічний колектив цього закладу втрачає унікальну можливість виховувати учнів не просто на творах Ліни Костенко, яка була випускницею їхньої школи. Гімназисти навряд чи пробачать це своїм вихователям.

P.S. Коли цей номер готувався до друку, до редакції «Культури...» зателефонували зі школи № 123. Вчителі та учні навчального закладу дуже просили нас надрукувати їхні вітання та найтепліші побажання Ліні Костенко з нагоди ювілею. Охоче виконуємо прохання. Многая літа вам, Ліно Василівно!

ВІТАЄМО ІЗ ЮВІЛЕЕМ!

Щиро бажаємо міцного здоров'я, невичерпної енергії й наснаги в усіх Ваших добрих справах. Хай таланить Вам завжди і в усьому, а доля стелиться рушником достатку та благополуччя.

Із глибокою повагою, педагогічний колектив і учні гімназії № 123

На знімках:
школа № 123, у якій
навчалася
Ліна Костенко

Фотознімки
Миколи
ЗАВГОРОДНЬОГО

Головному кримському комуністичному не допоможуть і київські однопартійці, які вже давно перебувають із ним у стані холодної війни. Партія «Союз» оптимістично дивиться в майбутнє, повернувши контроль над земельним та соціальним напрямками кримської влади, і озвучує пропозиції щодо реформи системи управління республікою. Зробивши реверанс у бік Василя Джарти, який хотів до Кабміну, а опинився в Радміні, «союзівці» запропонували законодавчо закріпити за кримським прем'єром статус члена українського уряду. На їхню думку, це допоможе ефективно вирішувати кримські питання, підвищить статус і повноваження регіону.

Кримські представники ПР, зокрема Олексій Боярчук, оцінили таку ідею як цікаву й корисну. Єдиним спірним моментом назвали те, що засідання Кабміну часто не містять кримських питань і тоді навіть там бути кримському прем'єру? Але на це заперечення є очевидна відповідь: для того там і потрібен представник Криму, щоб на кожному засіданні розглядалися кримські питання.

Із огляду на можливості та політичну вагу Василя Джарти можна припустити, що ідея «Союзу» має всі шанси стати реальністю. Крім персонального подарунка амбітному прем'єру, «союзівці» пропонують у пакеті провести через український парламент рішення про скасування так званої «поправки Зайця».

Ця поправка затвердила підпорядкованість кримських нормативних і підзаконних актів будь-якого рівня українським законам. Теоретично її скасування дозволить створити в Криму незалежне правове поле, насамперед у сфері оподаткування. Але чи готові до цього в Партії регіонів?

«I'LL BE BACK»

Завдяки масовому переходу народних депутатів від Партії регіонів до виконавчої влади в українському парламенті стали вакантними 22 місця. Одне з них посів регіонал Олексій Боярчук, і тепер його протистояння із Сергієм Брайком набуде нових форм.

Одночасно з мандатом Боярчук отримав посаду куратора регіону по партійній лінії і готовий лобювати дотації в новому бюджеті, запуск державних програм розвитку Великої Ялти та зміну її адміністративного устрою.

Боярчук вважає за необхідне надати Ялті статус спеціальної економічної зони та забезпечити спеціальний податковий режим, спрямований на стимулювання реінвестування прибутку міських платників податків.

Адміністративна реформа за Боярчуком – це перейменування південнобережних міськради і селищних рад на райради міста Ялти, на зразок Сімферополя та Севастополя.

Очевидно, що прямим наслідком такого «перейменування» буде скасування виборів місцевих голів і скасування усіх власних повноважень їхніх рад: у райрадах міста голова обирається з числа депутатів, а всі повноваження делегуються міською радою. У випадку реалізації плану Боярчука голова Ялти отримає доступ до вирішення земельних і майнових питань на всій території міськради. А це означає, що ця посада стане ще вагомішою як у політичному, так і в економічному сенсі. Боярчук це розуміє, тому заявляє, що, незважаючи на декларовані добрі відносини з Брайком, балотуватиметься в мери Ялти.

А щоб за час відсутності в Києві не виріс ще один конкурент, на посаду секретаря міськради обрали неамбітного Сергія Сьоміна, основним завданням якого буде збереження балансу сил. Але якщо посаду Сьоміну Боярчук передав, то кабінет залишається за ним. Кажуть, це прикмета до повернення з підвищенням.

ПАРКИ РОЗБРАТУ

В Ялті зустріли нового-старого директора держадміністрації південнобережних парків-пам'яток. На посаду повернувся Віктор Бондар, який здобув популярність у боротьбі за фінансову самодостатність адміністрації і був звільнений у листопаді 2009 року. Сергій Брайко поскаржився, що з ним ніхто не порадився, але пообіцяв переконати Бондаря не вводити плату за вхід до парків і не влаштовувати переділ торгових місць.

За словами ялтинського голови, умовою Бондаря є участь підприємців у витратах на утримання парків. Голова Рескомприроди Криму Євген Бубнов висловив надію, що Бондар не затримається на посаді, але підтвердив, що нова дирекція пообіцяла зберегти безкоштовний доступ до парків.

При цьому основні витрати на утримання будуть покладені на санаторії «Місхор» і «Лівадія», що користуються територією парків. Натомість влада не наполягатиме на забороні будівництва на території парків за наявності необхідних дозволів. Так заявив Бубнов, пов'язаний із будівельною компанією «Консоль» і є фігурантом кримінальної справи за фактом незаконного будівництва в Місхорському парку.

Прокуратура Криму порушила нову кримінальну справу за фактом незаконного виділення землі в Місхорському парку.

Під слідством опинилися посадові особи Ялтинської міськради, що оформили «необхідні», але незаконні висновки про можливість виділення під гаражі 13 ділянок на території парку.

КУПУЙТЕ В ДЕЙЧА

У Білогірському районі триває боротьба проти розробки в заповідних місцях кар'єру для «Кримсоди», що входить до бізнес-групи Дмитра Фірташа. У бій пішли екологи на чолі з Віктором Тарасенком. Вони вкотре нагадали, що вибухові роботи в басейні річки Бурульча призведуть до зневоднення великих територій і порушення екологічного балансу, і запропонували Дмитру Фірташу відмовитися від створення нового кар'єру та закуповувати сировину лише з діючих кар'єрів Білогірського району.

У відповідь екологів звинуватили в лобюванні інтересів власників кар'єрів, при цьому пролунало прізвисько народного депутата від Партії регіонів Бориса Дейча.

Районна влада самоусунулася від конфлікту: якщо раніше представники Білогірської райдержадміністрації активно виступали проти створення нового кар'єру і заявляли, що «Кримсода» не надає жодних документів, що гарантують екологічну безпеку проекту, – то тепер намагаються не коментувати проблему.

Напередодні «великого вівторка» призначення голів райдержадміністрацій, звичайно, краще ні з ким не сваритися. Але ж якщо Фірташ «заходить» у район по-серйозному, хіба він віддасть районну владу стороннім? А за наявності принципової позиції взяти своє можна і на швидких виборах до райради, де через кар'єр Партія регіонів може отримати великі проблеми.

ВИХІД У НУЛЬ

Цьогоріч Криму пророкують продовження спаду кількості відпочивальників і курортних прибутків. Грунтуючись на прогнозі Світової організації туризму, експерти очікують ще більшого скорочення термінів перебування на відпочинку і витрат на нього. На півострові ситуація погіршується тим, що курортна галузь не готова конкурувати з іншими країнами – ані бюджетами на рекламу і просування, ані співвідношенням «ціна-якість». На кількість відпочивальників вплине і чергове підвищення цін, анонсоване Міністерством курортів і туризму Криму. Вже зараз падіння їх числа порівняно з минулим роком становить 15%.

Експерти із жалем констатують, що уроки провального сезону-2009 не засвоєні. Утім, віце-прем'єр Борис Колесников повідомив: уряд підготував законопроект про нульову ставку податку на прибуток для готелів, побудованих до 2020 року, і спрогнозував його ухвалення Верховною Радою у найближчі два тижні.

Це означає, що в Криму знову стануть актуальними проекти світових готельних мереж, а існуючі об'єкти отримають стимул для виходу з тіні.

Огляд Вадима БОГАТЧЕНКА

Дорога в пошуках краси

Цьогоріч весна вже прийшла до Криму. Принаймні для присутніх на відкритті виставки «Мальовнича Україна» в Кримському республіканському етнографічному музеї

Над створенням цих картин працювали люди іншої доби, на генетичному рівні закохані в Україну, її незрівнянну красу, якою марять ті, кого закинула доля в далекі краї.

Тож і народжується, наприклад, на полотні Олександра Юрченка «ота хатина край села».

Практично на всіх картинах – або старе, або вічне. Час нібито зупинився і чекає... Експоновані роботи належать художникам – гостям Криму і представникам Вільної академії красних мистецтв Великого Кобзаря.

Цей творчий осередок, до якого належать викладачі та студенти провідних мистецьких закладів України, сформували люди зі спорідне-

ними душами. Академія існує вже п'ятнадцять років, 2007-го силами її членів і слухачів було відкрито художній музей у Криворізькому державному університеті.

Творчі пленери, майстер-класи, зустрічі не лише сприяють професійній майстерності. Саме місце розташування Академії – Черкащина – постійно нагадує про велику відповідальність перед жителями шевченківського краю.

У закладі панує дуже позитивна атмосфера. Це відчуття і привезли до Криму наші поважні гості, зокрема голова ради академії Олександр Юрченко, засновники закладу Олекса Близнюк і Віктор Мішуровський.

У Криму вони не вперше. А відбулося знайомство завдяки вчитель-

ТВОРЧИСТЬ

ці Української школи-гімназії Ірині Журавльовій, яка свого часу навчалася у Кривому Розі, де доля звела її з людьми, котрі є окрасою того краю.

ПО-РУССКИ

Художественная выставка, открывшаяся в начале марта в Крымском республиканском этнографическом музее, символизировала для ее посетителей начало весны, а еще – шевченковские праздники, поскольку авторами работ стали представители Вольной академии красных искусств Великого Кобзаря. В состав академии, которой уже 15 лет, входят профессора, преподаватели и студенты. Все они единомышленники, все – на генетическом уровне влюблены в Украину. Для них важна не тематика, а та атмосфера, которая царит в академии, расположенной на Черкащине, – земле Шевченко и многих других выдающихся людей, которая присутствует во всем, что бы ни стало предметом вдохновения. Впрочем, пишут художники, как бы сговорившись, только о старом и вечном.

Среди гостей – основатель академии Олекса Близнюк, председатель совета академии Александр Юрченко, Виктор Мишуровский. А первое знакомство с ними состоялось благодаря учительнице Ирине Журавлевой, которая училась в Кривом Розе, где и пересекла ее путь с этими людьми.

Но ничего бы из этого не получилось, если бы не Владимир Ефимович Кунцов, предприниматель, председатель Крымской республиканской организации УРП «Собор». У этого человека органическая потребность делать подарки – людям, городу, миру. Пусть это будет еще один праздник, пусть – поездка на Карадаг, где юные гимназисты будут наблюдать за работой маститых художников.

Среди выступивших на празднике были Владислав Ермаков (ГО «Всеукраинский информационно-культурный центр»), заместитель Постоянного Представителя Президента Украины в Крыму Богдан Дубас, директор этнографического музея Юрий Лаптев. И, конечно же, порадовали своими талантами дети.

ТВОРЧІСТЬ

Та нічого особливого з того не сталося б, якби не Володимир Кунцов, підприємець, голова Кримської республіканської організації УРП «Собор». Це він вивіз кілька років тому юних гімназистів на карадазький пленер разом із цвітом Вільної академії. І чийсь серце навернулося до пензля, чийсь – щемно відчуло красу рідного краю, а художники просто закохалися в Карадаг. Ось і на виставці чи не кожен присвятив йому кілька робіт.

А турбота та фінансова підтримка пана Володимира зазвичай лишуються за кадром. Підприємець не потребує піару. Просто Кунцов полюбляє робити дарунки і людям, і місту, усьому світу. І радіє з того, що його стараннями відбулося ще одне свято – танцюють дітлахи, лунають щирі промови.

Цього разу слухали голову Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Владислава Єрмакова, очолювана яким організація відіграла важливу роль у підготовці виставки; заступника Постійного Представника Президента України в Криму Богдана Дубаса; директора етнографічного музею Юрія Лаптева та інших.

А сам Володимир Кунцов, сказавши кілька слів, пішов клопотатися, аби свято завершилося гідно.

Проте духовний харч лишився на першому місці – про це подбали маленькі артисти із двомовної сімферопольської школи № 43, пісні і танці яких зворушували.

...Переглядала виставку я в спокійному режимі вже наступного дня. Вразили роботи Олекси Близнюка «Молитва» та «Ангел-хранитель», а особливо – вишивки Таїсії Батури. Ця жінка, родом з Полтавщини, почала вишивати в шістдесят і зосередилася на традиційних мотивах.

Перед нами – вишукані пейзажі: буяють маки, сяють соняхи, оживає природа в якійсь новій, дивовижній іпостасі, яку не встигає «сфотографувати» найпостережливіше око.

Але переповідати картини – марна справа.

А Володимир Кунцов вже мріє про постійно діючі виставки, велику залу, де чекатиме на глядачів одкровення краси.

Тамара СОЛОВЕЙ

ФОТОЗНІМКИ ОЛЕКСИ НОСАНЕНКА

Підприємець
Володимир Кунцов
На святі. Промовляє
Владислав Єрмаков,
поруч – ведуча
Світлана Борисенко
Художник Олекса
Близнюк
О. Близнюк. Крим.
Хмари пливуть
О. Юрченко.
Ворохнянський
мотив

КЪЫРЫМТАТАР ТИЛИНДЕ

Къырым джумхурий этнография музейинде мартнынъ башларында ачылган рессамджылыкъ сергиси сейирджилер ичюн баарь кельмесининъ, шу сырада, Улу Кобзар адына Санатлар Сербест Академиясыннынъ векиллери эсерлерининъ муэллифи олгъаны себинден, Шевченконен багълы байрамларнынъ темсили олды. 15 йыл девамьнда чалышкъан Академиянынъ теркибине профессорлар, оджалар ве талебелер кире. Эписи – фикирдешлер, эписи – Украинагъа догъма ашыкълар. Олар ичюн мезуиет дегилъ де, Шевченко ве дигер мешур адамлар фаалиет косьтерген, Черкасы дживарындаки топракъларында даркъагъан, эр бир ильхамдырыджи предметте акс олунгъан хусусий муит эмиетлидир. Къайд этмелимиз ки, эписи рессамлар, дерсинъ, озъара ашьлашкъаны киби, эски ве даимий шейлерни тасвир этелер.

Мусафирлер арасында Академиянынъ эсасчысы – Олекса Близнюк, Академия шурасынынъ реиси Александр Юрченко, Виктор Мишуrowsкий. Оджапче Ирина Журавлева Кривой Рог шеэринде огренген заманда оларнен расткелишти.

КРО УРП «Собор»нынъ реиси, иш адамы Владимир Ефимович Кунцов къошулмаса эди, бу расткелишювининъ нетиджеси бош чыкъмакъ мумкюн эди. Бу инсанда адамларгъа, шеэрге, дюньягъа бахшышлар япмагъа айры бир ихтиядж бар. Бу бир байраммы, я да генч гимназистлер Къарадагъа мешур уста рессамларнынъ эсер яратувыны козеткен бир зияретми олсун..

Байрамда Владислав Єрмаков («Бутюн Украина боюнджа информацион-меденет меркези»), Къырымда Украина Президенти Даимий Векилининъ муавини Богдан Дубас, этнография музейининъ мудири Юрий Лаптев чыкъышта булундылар. Эльбетте, озъ истидатларынен балалар къуwandырды.

ЧИТАЙТЕ
В НАСТУПНОМУ
НОМЕРІПРО
БІЛЬ
І ЧЕРЕЗ
БІЛЬ

АНОНС

ЩО Ж ТРАПИЛОСЯ
У ТУ БОЖЕВІЛЬНУ НІЧ
З 25 НА 26 БЕРЕЗНЯ 1999 РОКУ?

«...мафіозно-кадебістська машина підстергла Чорновола і підло вбила. Смерть прийшла у вигляді велетенської вантажівки з причепом, що чатувала на його шляху темної ночі із вимкненими габаритними вогнями, нехтуючи будь-якими правилами. Машина перетнула рух. Той самий Рух, ідею якого Вячеслав Максимович виплекав у таборах і карцерах, наперекір колючому дроту та тортурам, і потім, на свободі, втілює у життя.

Ніхто і ніколи не повірить у випадковість цієї смерті...»

(«Независимость», 27 березня 1999 р.)

ОСТАННІЙ РОМАНТИК

Скупий перелік біографічних даних без його живого обличчя, стрімкої ходи, дивовижно привабливої швидкої мови, рідкісної чарівності не дає пояснення тому, чому він піднявся над усіма. Шкода, що це стало зрозумілим тільки після його загибелі.

Він був абсолютно незвичайною людиною, але неможливо передати, у чому ж полягала його незвичайність.

Він був запальним і спокійним, неймовірно м'яким і досить жорстким, грізним і добрим, радісним і сумним, але головною його рисою була неймовірна терпимість на фоні феноменальної реакції і гострого язика.

Ці несумісні якості якраз і робили його видатним політичним діячем у справах державних, і цілком незахищеним у звичайному житті...

Він міг до безмежності терпіти образи, якщо це стосувалося його особисто, але ніколи, якщо це стосувалося України.

ЖУРНАЛІСТ

Він був неперевершеним майстром публіцистичного жанру. Для нього у цій царині не було неможливого, слово було не об'єктом, а суб'єктом самовираження.

Він назавжди залишиться сумлінням і символом української журналістики.

Читайте у наступному числі КС про те, яким Вячеслав Чорновіл залишився у пам'яті своїх друзів...

ПО-РУССКИ

Так случилось, что в последние четыре года жизни Вячеслава Максимовича мне повезло некоторое время быть рядом с ним... Но и этого достаточно, чтобы я не представлял своего существования без этого человека.

Он был абсолютно необыкновенным человеком, но так же абсолютно невозможно передать, в чем же заключалась его необычность. Он был зажигательным и спокойным, невероятно мягким и довольно жестким, грозным и добрым, радостным и печальным, но главной, на мой взгляд, его чертой была невероятная терпимость на фоне феноменальной реакции и острого языка. В следующем номере КС читайте о том, каким Вячеслав Чорновіл остася в памяти своих друзей...

КЪЫРЫМТАТАР ТИЛИНДЕ

Ойле олды ки, Вячеслав Максимовичнинь омюринден соньки дёрт йылы девамында маньа онынынъ янында бираз вакыт булунмагъа насып олды...Амма, онсыз аятымны тасавур эталмагъаньма бу да етерли...

О, февкьюльаде инсан эди, амма бу февкьюльаделикни анълатмакъ ичюн, ич бир чаре тапылмаз. О, атик ве тынч, пек юваш эм де гъает серт, къатты табиятлы ве мераметли, шень ве къаарыли эди, амма энъ эсасы, кескин тили ве арекетченлиги юзюнде, сынъырсыз сабырлы эди. О, шахсий джан агъыртув ве ашшалавларгъа даяныр, амма Украина нисбетен япылгъан хиянетликлерге даима къаршы чыкъар эди.

Динамічний та яскравий сайт нашого міста

www.0652.in.ua
0652.in.ua
Сайт города
Симферополя

www.0652.in.ua

ВИ МОЖЕТЕ КУПИТИ НАШУ ГАЗЕТУ В КІОСКАХ АГЕНТСТВА СОЮЗДРУК УКРАЇНИ

Кримська світлиця • №11-12 (1601-1602) • Всеукраїнська літературно-публіцистична і мистецька газета

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса
Шевченка, трудовий колектив редакції газети

ВИДАВЕЦЬ:

ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства
культури і туризму України»
Директор Віталій САТАРЕНКО

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР Леонід ПИЛУНСЬКИЙ

ВИДАВНИЧА РАДА ВИДАВНИЦТВА:

Анатолій СЕРИКОВ (голова ради),
Володимир БУРБАН, Ольга ГОЛИНСЬКА,
Валерій ГРИЦЕНКО (арт-директор),
Антоніна ЖИХОРСЬКА (вчений секретар),
Іван МАЛЮТА, Орест КОГУТ (заступник голови),
Володимир ОНИЩЕНКО, Ганна ПАРОВАТКІНА,
Леонід ПИЛУНСЬКИЙ, Алла ПІДЛУЖНА,
Наталія ПОТУШНЯК, Віталій САТАРЕНКО,
Анатолій СИТНИК, Людмила ЧЕЧЕЛЬ

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

95006, м. Симферополь, вул. Ю. Гагаріна, 5
ТЕЛЕФОН: (0652) 51 13 24, -25, -27
E-mail: svitlo2010@ukr.net

СВІДОЦТВО про державну реєстрацію
КВ №12042-913ПР від 30.11.2006

ДРУК: ТОВ «Новий друк»,
м. Київ, вул. Магнітогорська, 1

За достовірність інформації відповідальність несуть автори і рекламодавці. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією тижневика. Редакція зберігає за собою право редагувати, скорочувати надіслані матеріали та змінювати їхні назви. При використанні матеріалів посилання обов'язкове. Наклад 5000

ЦІНА ДОГОВІРНА
ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 90269